

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— „
 Pe 3 luni . . . 7— „
 Pe o lună . . . 2 10 „
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— „
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Baththyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 18.

Ori-ori

La Arad se tipărește un ziar în limbă românească. Poartă numele: „Tribuna“. Ziarul acesta zice, că slujește neamului românesc și vrea binele acestui neam. Binele unui neam întreg însă nu-l poate face decât numai el, neamul însuși. Mai ales aici în Țara-Ungurească, unde Românii au să lupte în potruva guvernului, care nu voiește să deie Românilor acele drepturi, de cari dânșii au lipsă pentru ca să poată înainta în bunăstare, în cultură și în bunele moravuri, mai ales aici în Țara-Ungurească, unde guvernul, împotriva căruia luptăm e compus din bărbați unguri, dușmani neamului nostru.

Și fiindcă astfel binele poporului românesc în țara aceasta numai însuși poporul românesc îl poate săvârși, e lucru înțeles, că întreg poporul românesc trebuie să țină ca fierul la olaltă, trebuie să lupte ca un singur om, într'un suflet și într'o unire nedespărțită. Asta se zice solidaritatea națională. Dacă între noi nu este solidaritatea națională, dacă nu ținem unul la altul ca fierul, dacă noi, în loc să luptăm împotriva dușmanului, ne războim noi între noi, dacă ne certăm și ne batjocorim unii pe alții, atunci nu putem face bine neamului nostru, ci facem treaba dușmanilor noștri.

De când a venit guvernul ăsta a grofului Khuen-Héderváry la putere, ziarul românesc din Arad, care se numește „Tribuna“, nu are alta de lucru, decât că hulește mereu pe toți Românii de omenie, pe toți luptătorii naționali, pe toate căpeteniile poporului românesc, pe toți accia, cari de zeci de ani au jertfit munca lor și osteneala lor și tot sufletul lor în lupta pentru binele neamului românesc. Foaița „Tribuna“ din Arad face în chipul acesta bine guvernului unguresc și face rău neamului românesc, că și până acum ne-a învrăjbit pe toți, ne-a certat între olaltă, a spart partidul național român, a spart solidaritatea națională a poporului românesc din Țara-Ungurească. Asta o vor Ungurii, ca noi să fim spărți, să fim risipiți, ca oile fără păstor, ca turma fără cap, că atunci ușor ne driesc — și treaba asta o face „Tribuna“.

De ani de zile răbdăm, că am cugețat, că Românii rătăciți totuși își vor veni în fire, își vor da seamă de ceace fac și vor înceta cu vărsarea veninului. Ei însă nici după ani de zile nu au încetat, ci mai vartos s'au întărit în răutatea lor și nu vor să știe de pacea între frați, de bună înțelegerea între Români. Capii acestor oameni răi sunt doi. Este dr. Nicolae Oncu, directorul băncii „Victoria“ din Arad și este călugărul Romul Ciorogariu din Arad, care cu orce preț vrea să ajungă vlădică. Aștia asmuț pe ciracii lor, pe cari îi plătesc cu bani grei, ca să

se năpustească asupra tuturor luptătorilor români, ca așa să slăbească puterea lor și să crească puterea Ungurilor.

Am răbdat îndelung. Dar răbdarea noastră s'a sfârșit. Acum cel mai vrednic deputat român, dr. Alexandru Vaida-Voevod, pe care Ungurii au voit să-l omoare, pentru că a cutezat să apere cu bărbăție drepturile poporului românesc, a scris o carte întreagă, în care arată ticăloșia acestora dela „Tribuna“, cari au spart partidul național român.

Arătăm iubitului nostru neam românesc partea, cu care se începe cartea aceasta. Apoi mai târziu vom arăta pe rând și părțile celelalte, în care se dovedește, că „Tribuna“ din Arad, face spre binele dușmanilor noștri și spre răul poporului românesc.

Acum s'a gătat. Poporul românesc trebuie să aleagă. Ori voiește pe „Tribuna“, care a a spart partidul național român și astfel a făcut și face ceace a voit să facă dușmanul cel mai mare al neamului românesc, groful Tisza Pišta și prietinel său călugărul Mangra, dar n'au; putut ori ține cu comitetul național și cu deputații naționali. Alta acum nu se mai poate. Deaci încolo să se știe, că Românilor, care ține cu „Tribuna“ și plătește bani pentru ea, acela este dușmanul de moarte al neamului românesc. Vor fi mulți, mai ales prin părțile aradane, cari nu vor să se rupă de dr. Nicolae Oncu pentru „Victoria“ din Arad, vor fi mulți, cari se tem de călugărul Ciorogariu pentru una și pentru alta, dar acum a ajuns cuțitul la os. Nu mai merge. Trebuie să se aleagă unul din zer. Ori cu „Tribuna“, ori cu partidul național român.

Iată ce scrie la introducerea cărții sale iubitului nostru deputat național dr. Alexandru Vaida-Voevod:

„Dincoace de munți un ziar românesc nu are și nu poate avea alt rost, decât să susțină solidaritatea partidului național român. Trebuie deci să apere cu intransigență disciplina de partid, singurul mijloc prin care se poate crea și întări solidaritatea. Trebuie să verse în sufletele cetitorilor un belșug de însuflețire pentru lupta de apărare sfântă și dreaptă.

Pe cei buni trebuie să-i încurajeze zilnic, dovedindu-le, că munca, oboseala, abnegațiunea și suferințele lor nu sunt jertfe zadarnice, sterile, neînțelese de mulțime, că pilda lor vie este apreciată și urmată de toți Românii cinstiți și dornici de o soartă mai vrednică. Și spre a întări șirele partidului național român, ziarul mai trebuie să-i îndemne la muncă pe cei cari stau de o parte sceptici, indiferenți ori apatici. Dar nu cu vorbe de hulă și de ocară, nu cu insulte grosolane și calomnii meschine, ci cu dragoste frățească izvorită din inimă sinceră. Numai dragostea trezește dragoste, numai critica cinstită îndeamnă la muncă. Minciuna obraz-

nică, critica răutăcioasă, calomnia și răutatea, oricât de iscusit ar fi mascate cu fraze echivoce și oricât s'ar ascunde după paravanul ademenitor al paradărei cu dragostea de neam, produc sânge rău, ură și certe între frați. Ura și cearta noastră internă slăbește forțele noastre și întărește pe contrarii românismului. Atacarea comitetului în modul cum o fac „premenitorii“ ar fi o infamie și în cazul, când retrăgându-se actualul comitet, ar putea fi înlocuit prin altul. El nu poate fi însă înlocuit, pentru că lipsesc alți 30 de bărbați, cari ar fi hotărâți să ia asupra lor sarcina de a primi conducerea partidului național român. Ce înseamnă deci „premenirea“ „Tribunei?“ Ea înseamnă a submina disciplina partidului național român, a distruge solidaritatea noastră, deci a face guvernului cel mai neprețuit serviciu. Dacă „Tribuna“ s'a făcut vinovată de acest păcat și dacă ea nu vrea ori nu poate să ofere garanții ireproșabile și sigure, că în viitor nu-l va comite, atunci ea a trădat și are de gând să mai trădeze interesele partidului național român. Nu este deci vorba de o luptă și desbinare între membrii partidului național român, ci de trădarea intereselor acestui partid, de subminarea perfidă a existenței lui prin un ziar, în dosul căruia nu stau în definitiv decât 4 oameni — pe cari îi putem vedea — d-nii dr. Oncu, R. Ciorogariu, S. Bocu și I. Șcheopul. Ei fac „Tribuna“. Ei sunt deci „Tribuna“. Între ei și între partidul național român nu poate fi deci vorba de negocieri de pace. Alternativa este: se supun ei, adică „Tribuna“, disciplinei de partid ori nu? Dacă nu, atunci ori cât de greu ar fi și ori cât timp ar pretinde, partidul național român va trebui să facă tot ce-i stă în putere spre a nimici „Tribuna“. Căci lupul îmbrăcat în piele de oaie este mai periculos decât lupul nemascat. Și lupul în piele de oaie trebuie nimicit, chiar și dacă ar trebui tăiat tot codrul. Căci codrul crește din nou, dar turma decimată de năpraznicul lup cade jertfă lupilor, cari stau la pândă.

Câteva date informative

„Tribuna“ a fost întemeiată ca organ „independent“ de partidul național român, cu ajutorul d-lor Brote și Slavici, de „amicii“ din Arad ai acestora, d-nii Mangra, Ciorogariu și Oncu. Păcatele ei vechi sunt schițate în capitolul „pro domo“. Până anul 1906 opinia publică românească de pretutindenea, nu a avut încredere în „Tribuna“ și simțea, că ea joacă un rol echivoc, pledând când pentru o politică de împăcare cu guvernul, când pentru o politică națională mai radicală; de cum era în stare să o facă — între împerejurările date — partidul național român. Oamenii noștri politici aveau informații sigure, că d-nii Brote, Slavici și Mangra serveau —

încercând să contrabandez prin „Tribuna“ anumite idei — interese *streine* de interesele partidului național român din Ungaria și Transilvania. Stăpânul lor nevăzut de *atunci* a fost tras pe sfoară de ei să creadă, că *românismului* i-se fac bune servicii, susținându-se la noi o „bisericească“ în sânul partidului național român. Par'că nu ar fi posibil să fie asigurate interesele românismului prin organizația partidului național!

Lucrurile s'au schimbat. Stăpânul nevăzut al d-lor Slavici, Brote și Mangra a fost înlocuit cu oameni cu vederi și cu inimi mai largi. Aceștia au sistat „politica de bisericuțe“. Pe de altă parte Tisza, care juca pe împăciuitorul Românilor prin Mangra, fu silit, nimicindu-i-se partidul la alegerile din 1905, să se retragă din politică. Dela 1906—1910 „Tribuna“ a avut — silită prin căderea lui Tisza — ocazie să-și câștige popularitate înaintea Românilor din patru unghiuri. Căci, *neputând susține relații* Mangra cu guvernul coaliției, „Tribuna“ a avut cartă bianca să atace acest guvern. Indată ce a căzut însă coaliția și a început să răsară steaua lui Tisza, în primăvara anului 1910 aleargă Brote și Slavici la Pesta*), discută cu Mangra, cu șeful secției de presă de pe atunci, Klein, cu conții Tisza și Khuen-Héderváry. Dela Pesta pleacă la Arad, la R. Ciorogariu și la Oradea-mare, la Mangra. Fac încercarea — risipind o mulțime de parale — să zăpăcească presa din România prin știri false, date în „Corespondența română“. Presa din Țară, condusă de bărbați cu pricepere politică, a refuzat aceasta „Corespondență română“, pusă în serviciul guvernului ungar.

Călăuzul politic al d-lor Brote și Slavici prin Budapesta era redactorul „Corespondenței române“, faimosul „publicist“ Câmpian**). Conte Khuen a avut inten-

*) Vezi broșura lui Slavici: „Zbuciumări politice la Români din Ungaria“, București, ed. „Minerva“ 1911. Vezi mai cu seamă pag. 70 și 84.

***) Acest „publicist“ fost cândva preot în Prigor, a dat incontestabile dovezi de dexteritate publicistică scriind, când a stat câțiva ani pentru escrocherii în temnița din Aiud o carte, primită cu multă căldură de „Bp. Hp.“

ții serioase de a garanta partidului național român „alegeri libere“, adică de a nu aplica în contra alegătorilor români mijloacele extreme de terorism administrativ și jandarmeresc, căci alternativa era: să facă pace cu partidul național român ori să frângă partidul. Pacea cinstită între poame într'un stat constituțional, numai prin intermedierea partidelor parlamentare este posibilă. Era deci absurd să se gândească la o pace cinstită șeful guvernului, dacă făcea — precum a făcut — cu neputință alegătorilor români să-și trimită reprezentanții legali în Cameră. Conte Tisza și-a aruncat atunci în cumpănă toată autoritatea și a zădărnicit prin leszenszky realizarea „alegerilor libere“ pentru candidații partidului național român. Cât timp guvernul poate parada cu deputații *guvernamentali* români, cât timp aceștia, fără a primi pentru națiunea română drepturi întemeiate pe *instituțiuni*, fac parte din partidul guvernamental, contele Tisza nu a găsit din punctul de vedere *al maghiarismului, de necesar* să fie recunoscut partidul național român ca un factor, de care trebuie să se țină seamă în viața de stat. Era deci firesc, ca politica lui Mangra lipsită de orice principiu și postulat *național* să fie sprijinită și validată prin Tisza. Vizita d-lor Brote și Slavici la Budapesta, Arad și Oradea-mare, a cauzat o desăvârșită schimbare a tacticii guvernului Khuen față de partidul național român.

În loc de „alegeri libere“, partidul național român a avut parte de alegeri nemaipomenit de brutale. Din 15 mandate, pe cari le-a avut partidul național român, a putut salva abia 5. După alegeri tactica contelui Tisza a fost și este să pregătească terenul pentru o grupare puternică românească „patriotică“, sub conducerea lui Mangra, care în viitor, la alegeri, să ia lupta cu *program guvernamental maghiar*, în contra candidaților partidului național român. Va fi deci pentru partidul nostru vorba de o luptă pe viață pe moarte. Pe când Tisza, prin Mangra, lucra la închiegarea grupărei „patriotice“ între Români, pe atunci „Tribuna“ d-lui R. Ciorogariu,

a *amicului* d-lor Brote, Slavici și Mangra a făcut, face și are de gând să facă — după cum se dovedește din ținuta ei până la evidență — și pe viitor totul spre slăbirea partidului național român. Această acțiune fratricidă a „Tribunei“, posibilă în urma popularității, pe care ziarul și-a câștigat-o la Români în epoca guvernului coaliției, 1906—1910, și pe care o maschează cu fraze radicale, va fi desvâlțată în cele ce urmează“.

Acum alegeți Români. Vreți voi „Tribuna“, ori vreți partidul național român?

Lupta în congregații

Congregația com. Caraș-Severin

Luni s'a început congregația de primăvară a comitatului Caraș-Severin și s'a terminat abia Marți, după lungi și agitate debateri. Ședința de Luni nu s'a sfârșit decât după miezul nopții — un lucru fără precedent în analele vieții noastre comitatense — spune „Drapelul“.

Comitele suprem *dr. Z. Medve*, deschizând ședința parentează lutai pe decedatul ministru de comerț Hieronymi și propune ca memoria lui să se eternizeze în anuarul ședinței; arată apoi punctele mai însemnate ale ordinei de zi.

Dr. G. Dobrin, avocat, spune, în numele membrilor români, că aceștia refuză propunerea privitoare la Hieronymi, pentru că de numele defunctului sunt legate odioasele ordonanțe prin cari s'a disolvat comitetul național român și suspendat activitatea partidului național român.

Majoritatea, firește, primește propunerea comitetului.

Înainte de a se începe debaterile s'au prezentat trei interpelări: *E. Dobo*, în chestia procedurii societății privilegiate austro-ungare a c. f., care a luat pășunatul dela comunele Crașova și Jabalcea pentru a face astfel presiune în scopul ca comunele să renunțe la dreptul lor de exploatare miniere în favoarea societății căilor ferate. *Dr. I. Horváth* a interpelat în chestia dispariției actelor relative la disciplinarea lui *Burdea*, din arhiva din *Caransebeș*. *D. I. Gergely* interpelează relativ la dese concedii ale primarului Caransebeșu-

Povestea bucuriei

— Sfârșit. —

Împăratul s'a înălțat în stat și le-a zis: Ați fost harnici și ați arătat ce sunt în stare, să săvârșească mâni muncitoare; să vă aveți și răsplata pentru asta“. Și și-a chemat sfetnicii și a lăsat să se dea o sărbătoare mare.

Și s-a desprins o sărbătoare, pot să vă spun cu inima liniștită: așa ceva n'a mai văzut nimeni.

Împăratul își ospăta poporul; oamenii au mâncat din farfurii de aur și de argint mâncările ale mai alese și au băut vin focos din pahare cât ziua a de ieri. Și împăratul stetea în capul mesii, în haine de purpură și lângă dansul împărăteasa, în mătase albă, țesută cu aur. Și când s'a întunecat, întreagă grădina a început să ardă de lumina a sute de făclii și prin văzduh zburau globuri de foc, cari se prefăceau în fulgere lucitoare, și către cer năvăleau dăre luminoase de foc, roșii și albastre și alce, strălucitoare — până se mistuiau de-o dată și erau înghițite și ele de noaptea neagră. Și pe lângă aștea răsunau cornurile, răsunau trâmbițele și cântau alăutele.

De-odată s'a făcut apoi liniște și jocurile de lumină s'au sfârșit și muzica a tăcut și în grădina s'a făcut întunec rec besnă. Și de-odată se auzi o pușcătură de tun și alte o sută de pușcături îi urmară și focul țâșni în înălțime și lumina se răs-pândi cu iuțală aproape peste întreagă insula. Iar

în fereastră stetea împăratul, în zalele lui de aur, de ostaș și arunca bani de aur în popor și — râdea.

Și începu poporul să strige și să răcnească și se smucea, se împingea și răcnea, cât îl ajutau plămânile.

La asta ziceau oamenii, că răd și, iată, că și-au căpătat iarăși răsul înapoi.

Dar în ziua următoare, pe la cântători, când durmeau încă și visau toți de petrecanie și de băneful, care a plouat, și de răsul plin de răcnet, cu care au umplut grădina, — s'a furișat un om la împăratul și omul ăsta avea ochii plini de lacrimi.

Și era rău, că vezi era tocmai feciorul cel tânăr al împăratului; și împăratul s'a înspăimântat văzându-l în așa hal.

„Asta a fost tot ce ai putut da oamenilor, tată?“ îl întrebă el pe împărat.

Împăratul se mânie. A cheltuit o grămadă de bani pentru petrecere și în mormanul de aur din vistierie se făcuse o gaură mare. „Ce aștepti mai mult?“ întrebă el. „Nu le-am dat înapoi răsul?“

— „Da au răcnit, crezând că rid; dar nu era răs fericit, nu era *soare* în răsul lor și ai trebuit să aprinzi făclii. Și lipsea și *albastrul cerului*, și ai lăsat să arunce prin văzduh globuri albastre, ca să se crează, că sunt albastrul cerului. Le-ai dat *bani sunători*, da, dar nu le-ai dat *răs vesel*!“ Împăratul a dat din umeri. „A lipsit *bucuria*!“ zise fiu-său.

Împăratul și-a întors atunci spatele. Căci nu

pricepea ce vrea să zică ăsta. Împăratul — săracul — nu știa cât de frumoasă e lumea, când surâde pe cerul albastru soarele, când strălucesc poienele inverzite și când ciripesc păsărelele; nu s'a dat nici când de-a berbeleacu prin iarbă și nici nu s'a dat peste cap prin fânul mirositor. Iar feciorul împăratului a ieșit afară, că vedea el bine, că tătâne-său nu *poate* da poporului bucuria; da știa tot atât de bine, că supușii nu vor fi fericiți până atunci, până ce nu vor avea-o. Și fiindcă își iubia supușii, s'a pus pe drum să caute bucuria.

Și a mers ziulica întreagă, l-a încunjurat o negură neagră, l-a bătut praful și plângea cerul și i-ar fi ajutat atât de bucuros. Când a ajuns, pe înserate, la castelul împăratului celui bătrân, era așa de ostent de nu mai putea să umble și s'a așezat pe o stâncă de lângă mare.

Stăteau să i se închidă ochii de obosit ce era — da' tot cu gândul cum și ce fel va putea găsi el bucuria. Și mai că se întunecase și au început să se aprindă și făclii, cari aveau să servească drept țintă corăbierilor.

Deodată auzi un foșnet. Credea că o fi un val de apă, care se dă păcii somnului; — dar foșnetul se făcu tot mai tare și mai tare — și se sculă feciorul împăratului în picioare și aruncă ochii pe întinsul mării. Atunci, iată, că zărește o corabie ciudată, cu ciocul de aur și cu pânze mari, din mătăsă albastră-închisă. Se legăna încoace și încolo pe luciul mării, și lumina palidă a soarelui ce apunea se revărsa aurită peste vârfurile înalte ale ei. Și luneca tot mai aproape — și un miros

lui și la stările destrăbălate din notariatul Borlovei.

Urmează discuția la raportul vice-comitetului. Fostul deputat român, d. dr. Gh. Popovici, ia la cunoștință măsurile luate de vice-comite referitor la stărpirea concubinajului. Arătând apoi mizeriile nenumărate, create de legea Apponyi, care, între altele, micșorarea sarcinilor materiale ce se impun comunelor. Urgitează, în sfârșit, o soluție favorabilă în chestiunea izlazului din Răchita, unde populațiunea e în mare ferebere din pricină, că administrația n'a regulat nici până azi izlazarile.

Dr. Gh. Dobrin: Relevează că la constituirea comisiilor nu s'a ținut seamă de membrii români, ceea ce vadește, că spiritul la conducerea comitatului a rămas același și sub noul guvern. Arată moșicia cu care e tratată populația românească din partea funcționarilor administrativi. Un primpretore a găsit de cuviință să numească pe toți membrii unei antistii comunale *boi*. (Mai mulți unguri aplaudă. Glasuri de pe băncile Românilor: Rușine să vă fie! Sgomot enorm). Vicecomitele n'a anexat și raportul despre alegerile parlamentare, — de sigur temându-se să improspeteze amintirea multelor atrocități ale administrației. Arată ținta *colonizărilor*: stărpirea populației băștinașe.

la apoi, punct de punct, raportul vicecomitetului și arată complexul de mizerii ce tot mai dăinuiesc în starea sanitară a comitatului, pe terenul comunicației, pe terenul școlii și de încheiere poveștește abuzurile recensământului, abuzuri cari ținteau să reducă numărul populației românești.

Vorbește d. I. Boros despre alcoolism și despre starea învățământului; apoi d. I. Horváth despre neajunsurile administrației.

Dr. V. Branisțe: Zace în păcatele sistemului, că în măsura în care se deșteaptă poporul, administrația devine tot mai rea, căci întregul aparat administrativ este subordonat considerațiilor de partid. Acesta e un fenomen general. În Caraș-Severin se manifestă cu atât mai bătător la ochi, cu cât partidele actuale de guvernament nu au nici o rădăcină în sufletul populațiunii. Pentru a impune deci acestei populațiuni o voință străină de sufletul ei, trebuie luate măsuri tot mai coercitive, în măsura în care înaintează în popor trezirea la conștiința de drept. Urmările triste le vedem pe întreaga linie.

Nime nu dorește ca noi o bună administrație, căci pentru dezvoltarea poporului nostru este o administrațiune bună de-adreptul o condiție de a fi. Tocmai de aceea suntem gata a da administrațiunii tot ajutorul în direcțiunea ameliorării ei și ne ținem de datorie a arăta

toate cauzele, cari o împiedică în dezvoltarea amăsurată exigențelor timpului.

O cauză specială e apoi falșă interpretare a suveranității statului, pe care țin să o afirmăm stăpânii de azi ai situației prin impunerea limbii statului pe întreaga linie. Nici un statut comitatens, adus în interesul populațiunii, nu s'a publicat și comentat până acum în limba poporului, așa că populațiunea ia știre despre acestea de abea la alegeri când curg pedepsele pentru diferite contravențiuni cu dușumul.

Arată apoi cazuri speciale.

Regretă, că deși atât vice-comitele cât și prim-ministrul a pus în vedere pedepsirea celor ce au silit pe agenții recensământului a introduce pe Români în liste ca „oláh“, tot nu a pedepsit pe nici unul, deși ordinul din chestiune s'a dat tocmai în sala comitatului Caraș-Severin.

Arată cum din fiecare fleac se fac demonstrații contra statului. Enarează cum la Pătaș s'au dictat pedepse sub cuvântul întrebunțării „insigniile unui stat străin“, pentru că la un banderiu a avut conducătorul pe un băț — afirmative vânt — un buchet de flori galbene legate cu plantică roșie.

În fine arată că mult promisiile „remedii de drept“ recomandate în multe rânduri de vice-comite, rămân fără efect. Exemplifică cu opreliștea la alegeri de a intra în sate spre a aduna alegătorii și a-i conduce la localitatea de votare.

Secretarul de stat dela interne a declarat unei deputațiuni, care s'a prezentat în chestia aceasta, că opreliștea e ilegală, dar nu poate interveni până ce afacerea nu ajunge pe calea sa la dânsul ca for al treilea.

Cetește acte, arătând că în contra opreliștei din Bocșa s'a dat apel la vice-comite, care după alegeri a rezolvit afacerea ca „fără obiect“, pentru că au trecut alegeri, confirmând opreliștea prim-pretorului, iar la apelul dat la ministrul internelor n'a venit până astăzi răspuns.

Pe baza acestor experiențe pierdem cu totul credința în mult promisiile remedii de drept.

Au mai vorbit la raportul vice-comitetului dd. Petru Bernaz, despre concubinaj; N. Ionescu despre abuzurile în compunerea listelor de alegători; Adam Groza despre pășunat și despre dispozițiile vexatorice relative la târgurile de vite; Ștefan Petrovici despre ticăloșiile jandarmilor; A. Ciupe despre halul birourilor notariale; C. Jurca despre abuzurile organelor administrației dela Recița și părintele Imbrescu despre violentarea limbii românești de către inspectorii școlari ai statului.

Sedința s'a suspendat până la orele 4 și jumătate după amezai. Redeschizându-se a ur-

mat răspunsul vicecomitetului. În cursul discuției la acest răspuns au avut loc scene furtunoase. O prea aprinsă ciocnire a fost cea dintre vice-comite și d. dr. Branisțe pe tema „Hymnusz“-ului lui Kölcsey, imnul național unguresc care a fost impus școlilor populare românești. D. Branisțe a declarat, că acest imn n'are nici un loc în școlile românești, întocmai precum nu poate să aibă în școlile ungurești nici imnul românesc „Deșteaptă-te Române“. Pe vreme când își scriese poetul Kölcsey imnul, nu exista nici o națiune politică ungară în senzul celei de azi, deci imnul preamărește aspirațiile specifice ale poporului unguresc, aspirații deosebite de-ale poporului românesc.

Declarațiile oratorului român, au stârnit furește, un adevărat vifor de indignare pe băncile ungurești.

Scene tot atât de agitate s'au desfășurat și în cursul discuției la propunerea despre urgitearea votului universal, propunere prezentată de membrii români. Comisia permanentă a comitatului a prezentat o contra-propunere, în senzul, că după ce comitatul e cu mai deplină încredere față cu guvernul, așteaptă liniștit soluția pe care o va da guvernul chestiunii reformei electorale. Din partea Românilor a luat cuvântul tot d. Branisțe arătând necesitatea votului universal.

Majoritatea a primit însă, cu 100 de voturi împotriva a 46 de voturi, propunerea comisiei permanente.

În *ședința de Marți* au avut loc de-asemenea scene agitate.

Congregația din Turda-Arieș

Despre congreagația comitatului Turda-Arieș i-se scrie „Gazetei“:

„Înainte de pacoștea coaliționistă comitatul nostru a avut în fruntea afacerilor școlare un inspector cu înalte calități, atât ca știință, cât și omenești. Toți învățătorii de toate confesiunile își vor aduce cu mult drag aminte de inspectorul școlar Téglás, care a fost ca un părinte al lor.

A venit însă coaliția la putere și d. Téglás, se zice, că din motive politice a fost transferat la Bistrița, apoi la cerere proprie pensionat.

În locul lui a venit un renegat Polyánszky, cu venirea căruia s'a început era de prigonire a școlilor și învățătorilor români.

A fost o vreme, când la o singură pertractare au fost de față vre-o 20 învățători români, trași la cercetare disciplinară din partea comisiei administrative.

Însuș fișpanul de pe atunci, contele Bethlen Bálint, s'a luat de grijă de el și, se zice, că la întrevinerea lui a fost transferat, pentru că să

moale, dulce, de flori se răspânda până la țăr-mure — apoi corabia se lipi de țăr — iar fiul de împărat se apropie și el. Și întrebă: „Ce fel de corabie e asta?“ Și-i răspunse un glas: „E corabia visurilor“.

— „Și încărău o apucă?“

„Spre țara Bucuriei“.

Atunci se întinse pe un pat de mătasă fiul de împărat și închise pleoapele. Căci alergase cât a fost ziulica de lungă și avea dreptul să doarmă câteva vreme. Iar corabia apucă largul mării întunecate.

Când s'a trezit, se afla într'o grădină mare. Jur-împrejur mii de flori, pe cari încă nu le mai văzuse, roșii și albastre și galbene și albe. A trebuit să râdă: atât i se păreau de vesele. Părea că trăiesc, ca și el. Se jucau și se învăteau, șopteau întreolaltă și dădeau din cap. Și un miros — atât de dulce și de moale — îi netezi obrazul — și totuși, destul de tare, ca să nu fie în stare să se ridice. Stătea lungit pe patul de flori și-și îndreptă ochii către cer. Strălucea în albastrimea lui și era atât de curat, cum nu l-a mai văzut nici când. Și, deodată, licări ceva auriu de dincolo și se răspânda o căldură binefăcătoare pretutindeni. Era — dar când voia tocmai să privească într'acolo, a fost silit să-și închidă ochii de lumina prea mare. Să fi fost soarele?

Și se întoarse fiul de împărat într'altă parte, dar și aici era strălucirea de mai înainte, par'că ar fi fost argint și numai argint.

Se desbina și iarăș se îmbina, sărea și se aduna, de desupt se întindea un câmp fără de

margini, albastru, care atingea cerul colo, departe, în fund. Asta era marea. Și jur-împrejurul ei flori — nimic altceva, decât flori, garduri pline de flori și tufe de flori — și printre ele cărării strănte. Și pe țara să se plimbe cineva câteodată pe cărările astea? Sau erau pe seama fluturașilor în toate culorile, cari se legănau pe flori?! O, nu! Căci numai că zări o femeie tină, cum vine încet prin grădină. Era frumoasă și purta o haină albă. Va fi știut că se află el aici, căci a luat-o drept spre dânsul și l-a strigat pe nume. Îndată ce a răsunat glasul ei, au început să cânte deodată toate păsările, ca la un semn dat, și florile toate au început să i se închine și marea s'a pornit să murmure. Atunci s'a ridicat el în picioare și s'a apropiat de ea.

„Sunt în țara Bucuriei?“ întrebă el.

Ea dete din cap. — „Eu sunt Bucuria, și asta e grădina mea. Toate florile, pe cari le vezi, sunt copiii mei. Le trimit din când în când oamenilor, ca să le povestească de mine“.

Fiul de împărat s'a bucurat peste măsură și i-a spus, că acasă — la ei — nu se mai află bucurie și că din pricina asta a pornit să o caute.

— „O știi prea bine“, i-a răspuns ea,

„steteai pe țăr-murul mării și ți-era dor de florile mele, și de aceea am trimis după tine corabia mea a visurilor, ca să poți veni“.

— „Lași pe toți oamenii în grădină?“

— „Pe nici unul! — Că, vezi, mirosul ăstor mii de flori e mult prea tare, decât să-l poată suferi oamenii. Dar le trimit eu flori — azi una,

mâine alta. Corabia mea le duce în țările cele mari și pe insulele cele îndepărtate“.

— „Și pentru ce nu ne trimiți și nouă flori?“

— „Mai înainte vreme venea corabia mea și pe la voi și vă aducea sumedenie de flori. Dar vouă nu vă mai trebuiesc; se *ofilesc* la voi și mor. Numai acelaia să-i fie hărăzită bucuria asta, căruia i-e dor de dansa“.

— „Și ce-ai făcut cu mine?“

— „Pe tine am lăsat să te aducă, ca să-ți alegi florile tu însu-ți. Iacă — alegeți câte ai poftă!“

Și era gata să se plece fiul de împărat, ca să le culeagă, când i-a venit în minte, că s'a legat să aducă și pe seama supușilor săi bucuria. „Mi-e iertat să iau flori și pentru ceilalți?“ a întreat el.

Ea dete din cap. — „Lor nu le trebuie, și tocmai îți spun, că numai *acela* să aibă bucurie, căruia i-e dor de ea!“

Atunci se întristă tinărul fiu de împărat, cu toate, că avea în mână tot felul de flori, care de care mai frumoasă și a început să se roage, dacă nu-i poate da și altcum voie. Dar ea dete iară din cap. Și i-a îmbiat el aur și argint; căci știa, că acasă la ei putea să cumpere toate cu bani. Dar ea a dat iară din cap. Și era gata să-i cinstească tronul pe care se va sui, îndată ce-i moare tata.

Dar ea a dat din nou de cap. Atunci începu ei să plângă și o muștră, că e nedreaptă, căci or fi fără doar și poate, pe insulă doi sau trei

vie în locul lui unul și mai al dracului, un Săcuiu, cu numele Ballo.

Asta apoi a pus vârf la toate.

Te îngrozește de cele ce povestesc toți protopopii și preoții din comitat despre isprăvile acestui om, care a pornit o propagandă nebună, ca să facă școale de stat în toate comunele românești, bine înțeles în detrimentul școalelor confesionale.

Față de acest pripit șovinist de cea mai rea speță, au luat poziție membrii români ai congregației Turda-Arieș în 11 Maiu.

În preseara congregației a fost o constătuire intimă în casele d-lui dr. V. Moldovan, la care au luat parte protopopii N. Solomon din Ludoș, Iovian Murășan din Turda, N. Rațiu din Turda, preoții Ioan Boer din Lechința, N. Marcu din Bei, apoi membrii Emil Cormoș din Grebeniș, Marius Elekes din Velcher, dr. Ioan Giurgiu din Iara, dr. V. Moldovan și dr. G. Pățăcean din Turda. S'au discutat mai multe chestii curente de ale clubului comitatens și s'au designat oratorii principali pentru a doua zi.

Considerând, că a fost vorba de o chestie școlară, deci care cere cunoștința curată a lucrurilor și faptelor întâmplare, s'au angajat preotul I. Boer, protopopul N. Solomon și Iovian Murășan a luat cuvântul a înșira gravaminele și abuzurile inspectorului și a cere sanarea lor.

A doua zi la congregație s'a mai alăturat și protopopul G. Pop din Mohaciu, astfel eram o ceată mică, dar inimoasă.

La discuția asupra raportului vice-comiteului a luat cuvântul d. Ioan Boer, care a introdus discuția prin o scurtă dar potrivită vorbire, exprimându-și neîncrederea și nemulțămirea.

A urmat d. protopop N. Solomon. Când însă a început să vorbească românește, șovinistii din sală au înscenat un astfel de tumult, încât oratorul a trebuit să renunțe la cuvânt.

Înzadar a explicat fișpanul, că d. Solomon are dreptul să vorbească românește, toate au fost înzadar.

Imediat a cerut cuvântul d. Emil Cormoș Alexandrescu și în numele Românilor a ridicat un scurt protest în contra acestei încălcări a legii.

Totodată a declarat, că oratorii ce vor urma, vor vorbi ungurește, dar nu că s'ar fi lăsat terorizați de șgomotul și amenințările șovinistilor, ci pentru că în interesul școalelor persecutate, țin ca să-și înșire gravaminele și acele să fie ascultate din partea congregației.

A luat cuvântul protopopul Murășan, care apoi a înșirat o mulțime de violențe și nedreptăți de ale inspectorului, așa, că după o potrivită și glumeață vorbire a lui dr. I. Giurgiu, înșuș fișpanul a provocat pe membrii români, ca să-și depună într'un memoriu toate plânsorile și să le prezinte comisiei administrative, care apoi

se va ocupa în detalii cu ele și de le va afla bazate, le va sana.

Astfel pășirea energică a Românilor a avut nu numai un rezultat moral, ci și faptic și cred, că și d. inspector își va mai trage pe viitor de seamă, de cele ce face.

„Reichspost“ despre omorul dela Bichisciaba. Asasinii deputatului Achim au fost condamnați pretutindeni și de toată lumea, în care există sentiment de dreptate. Numai anumite ziare, scrise de nenorociți, ce de mult și-au vândut sufletul, au găsit motive de înfrumșețare, nu numai în presa din Ungaria, ci și la Viena. Faimoasele „magazine de cultură“, — admirate de cutare literat român, — „Neue Freie Presse“ și „Die Zeit“ au dovedit atâta zel (desigur desinteresat) la spălarea ucigașilor, că cei doi criminali par doi eroi, care au salvat ținutul de sub „terorismul“ urgisitului „dictator“ și „craiu al țărănimii“. — „Fremdenblatt“ este rezervat, publică veștile fără comentariu și citează chiar următoarele cuvinte, ce ar fi rostit Justh: „...Oricum, este caracteristic pentru justiția ungară, că atentatorii n'au fost arestați nici după ce înșiși au mărturisit fapta“.

Singur ziarul creștin „Reichspost“ s'a ridicat pentru a înșira barbaria sistemului despotice, care tot mai adeseori provoacă îngrozitoare vărsări de sânge, fie prin sbirii puterii, fie prin nepoșii unui fost secretar de stat.

În numărul său dela 16 Maiu n. „Reichspost“ scrie, la loc de frunte, despre „Crima dela Bichisciaba“ un articol mai lung:

„Andrei Achim, victima atentatului dela Bichisciaba, a murit, în urma ranelor. Mii de țărani au grăbit momentan spre orașelul unguresc, în care zace întins cadavrul deputatului și conducătorului lor. Amărăciune groaznică cuprinde sufletul acestor bieți săteni; din mijlocul lor se ridică strigătul, în timp ce pumnii amenință încheștați: „Asasinat! Voi ni-l-ați asasinat!“

Uciderea deputatului Achim nu poate fi nicidecum interpretată ca act de legitimă apărare. Nici la proporțiile unei răzburări din interes particular nu poate fi redusă această faptă sângeroasă. Omorul acesta este eveniment politic, care ilustrează cu învedereare lugubră adâncimile sombre ale stărilor de drept în statul gentrilor maghiari.

Biroul telegrafic din Budapesta, destinat oficios pentru informarea publicității, s'a pus, din momentul prim, pe partea ucigașilor. În raportul oficial el accentuiază vădit cu fiecare silabă, că deputatul împușcat a fost numai țaran, un țărănoi neplăcut și dur, care în parlament s'a ridicat împotriva gentrimii, împotriva oligarhiei, și a cerut drepturi pe seama poporului

muncitor, și prin asta s'a făcut nevrednic de bunăvoința celor atotputernici. Nici un cuvânt de condamnare în expunerea acesteia tendențioasă.

Parlamentul, a tăcut și el, mut și nemișcat. Unul dintre membrii săi a căzut asasinat ca victimă pentru convingerea sa spusă pe față. În orice parlament al lumii, asemenea caz ar fi provocat la prima veste erupțiuni de protestări unanime, și toate partidele fără deosebire ar fi condamnat crima. Numai în Camera maghiară nu s'a găsit un interpelant, o mică voce pentru cel asasinat mișelește; în acea Cameră maghiară, în care nu odată se declamează cu emfază despre „autonomia milenară“ și despre neîntrecuta iubire a dreptății. Parlamentul ungar a tăcut astăzi. Tăcerea aceasta vorbește însă elocvent...

Contele Apponyi a cutreierat America în turneuri de discursuri, pentru a preamări gloria statului maghiar și constituția sa ideală; dar când mâni criminale subminează bazele vieții constituționale, atunci în nobilul conte și în soții săi doarme potolit acel sentiment de revoltă, care altcum îl îndeamnă să trâmbețeze în toate limbile tânguirii în contra celor ce „calomniază“ statul maghiar și falnicul său parlament.

Ungaria oligarhică s'a arătat aci Europei cu sufletul său veritabil.

Precum în nepăsare a trecut peste atâtea vieți a sârmanilor țărani români și slovaci, mută și rece trece acum Ungaria peste cadavrul unui Maghiar, care a cutezat a judeca altcum decât stăpânitorii. Căci nicidecum oligarhia n'a fost națională, ci numai s'a acoperit cu naționalismul. Acum însă sute de mii vor înțelege acest adevar.

315 Maiu în România

Festivalul Ligei Culturale

Escursia societății „Carpații“

Comemorarea „Foaii Noastre“

Liga Culturală a ținut să amintească și de data aceasta ziua de măreață însuflețire națională, când zeci de mii de popor s'au adunat împrejurul frunțașilor de atunci ai neamului nostru, pentru mântuirea lor, în Câmpia Libertății.

Secția bucureșteană a acestei instituții de propovăduire a unității noastre culturale, prin chemarea ei, a strâns, Marți seara, la Ateneu, pe toți sprijinitorii săi și pe toți cei cari știu să cinstească jertfele pe cari le-a făcut pentru românism neamul nostru în zilele revoluției.

Serbarea a fost deschisă de corul *seminariului central*, cu marșul vioi: „Pe al nostru steag“, după care a urmat conferința d-lui I. Scurtu, intitulată: „Idealuri și eroi în Ardeal“.

Conferințiarul începe cu un istoric al uni-

oameni, cărora să le fie dor de bucurie și ce săvârșește o nedreptate, când dă poruncă ca numai el să simțească bucuria, până când mai sunt doi ori trei acasă, cari ar fi vrednici de ea. Și cerși el după flori și zise, ca să aibă dela el tot, ceea ce numai îi poate da, numai să-i dea florile cu el. Și toate florile se plecau înaintea ei și se rugau dimpreună cu el.

Atunci a răs ea și a zis: „Bine! Vreau să vă trimit din nou flori, pentru asta însă trebuie să îmi dai inima ta!“ Și a răs fiul de împărat de veselie, că și-a ajuns ținta, la care voia să ajungă și și-a smuls inima din piept și i-a dat-o. Ea a înfășurat-o în foi de trandafir moale și a așezat-o într'un glob de sticlă. — „Du-te în țara ta“, i-a zis ea, „și ia cu tine globul ăsta! Fiindcă-ți stă inima înlăuntru, vei ști dorința cea mai fierbinte a inimei fiecăruia, pe care îl va atinge globul. Și dacă ai găsit cumva pe unul, care-și dorește bucuria, aruncă atunci globul în aer. Se va reîntoarce la mine ca un vestitor, și atunci vă voi trimite iarăși flori“

După ce a rostit ea vorbele astea, a început să se clatine lângă țărnamur; el apucă globul în mână și tocmai se pregătea să-i mulțamească, când se făcu ea nevăzută și numai miile de flori dădeau prietinos din cap salutându-l și răsuna ca clopoștele fermecate. Atunci s'a apropiat el de corabie, vântul a început să sufle în pânzele albastre și i-a dus corabia în țara sa. —

Fiul de împărat veni plin de bucurie și mândrie la tatăl-său și-l atinse, fără ca dânsul să vadă, cu globul de sticlă.

— „Te-ai reîntors?“ îl întrebă împăratul. „Ai învățat minte în sfârșit, că poți să fi fericit numai dacă ești puternic?“

Fiul de împărat se spăimântă. Căci pricepea, că tatăl său nu-și dorește altceva decât puterea. Și se duse afară plin de supărare.

În odaia vecină întâlni pe unul din sfetnici — tocmai pe acela, care avea totdeauna atât de multe de scris. Se apropie repede de el și-l agrăi. Asta își va dori de sigur puținică bucurie, dacă e silit să stea ziulica întreagă în odaie și să scrie la acte. Dar abia că a atins cu globul brațul bătrânului, sfetnicul începu să-l roage să pună o vorbă bună pentru el, ca să-l înainteze tatăl lui la rangul de ministru.

Și merse fiul de împărat pe uliță. Opri în loc pe cel dintâiu trecător. Acesta-și luă repede pălăria de pe cap și se închină adânc; ce gândiți? era mare cinste că vorbește cu el fiul împăratului! Când îl întrebă însă acesta cum îi merge și dacă n'are nici o dorință, începu bietul om să se tânguiască, că vremurile sunt foarte grele! De și-ar putea cel puțin vinde lemnele mai scump, atunci ar mai merge, haida de, dar așa... —

Fiul de împărat se întristă foarte. Să nu se afle nici măcar unul, care să-și dorească bucuria, — fie bucuria asta cât de mititică? Și iarăși cutrieră țara de-a latul dar nu găsi pe nimeni. — Unul își dorea mai mulți bani, altul o casă nouă, unul aștepta un moștenitor pentru bogățiile sale, celalalt își dorea moartea. Nici unul însă nu avea trebuință de bucurie. Atunci îl cu-

pinse desnădejdea pe fiul de împărat. Se așeză pe-o piatră de stradă și privea la glob; ar fi vrut atât de bucuros să-și capete înapoi inima, dar ea stătea închisă bine și nu putea, pe lângă toată opinteala, să desfacă globul.

Și iată că vine de-alungul drumului un băiețuș și când vede globul, stă locului și se uită la el. Și în urma lui mai veneau încă vre-o câțiva băieți, și de dincolo fetițe mici.

Se sfârșise tocmai cu școala. Și fiindcă stătea unul din ei în loc și se uită la ceva, trebuiau doară să știe și aialalți la ce se uită tovarășul lor și iacă s'au oprit cu toții înaintea fiului de împărat. Și băiatul cel dintâi se uită la globul colorat — din dreapta și din stânga — și au făcut asemenea și ceilalți băieți, când au vrut însă să caște gurițele și fetele, au fost ghiontite la o parte, da tot au prins să vază și ele câte ceva. Și băiatul apucă globul în mână și voi să se joace cu el și strigă cât îl ținea gura: „Ce mai bucurie!“ și îl aruncă în aer și îl lasă să sară. Iar globul începu să joace și toți copiii prinseră să chiuc de bucurie.

În sfârșit tot a găsit fiul de împărat ce căuta! Și a început să rădă. O, vă puteți prea bine închipui, cum a răs el de fericit! Și deodată se sfârticără norii și apărură soarele. Și globul juca în sus și 'n jos — și strălucea în lumina aurie. Iar copiii săltau de bucurie. — Și deodată dispărură globul. Sburase drept în mijlocul albastrului cerului...

Trad. din limba germană de: dr. Horia Petra-Petrescu.

tăței de conștiință, dovedită și pregătită prin cunoașterea originii comune, prin cultură și prin fapte, într-o parte și într'alta. Face, apoi, într-o formă plăcută și cu date noi și interesante pentru majoritatea publicului, care nu e familiarizat cu amănuntele revoluției ardelenne, -- face istoricul revoluției, arătând cum ea și-a făcut începutul în sânul poporului nostru -- și însuflețind faptele și în general, toate momentele însemnate din revoluția bunicilor noștri. Arată cum sufletul revoluției românești s'a mișcat în cadrul revoluției și politice din întreaga monarhie. După ce arată rezultatele, pe cari le au dat miile de jertfe omenesști pentru autonomia Ardealului, după ce definește personalitatea lui Iancu și după ce face istoricul zilelor lui triste, face, apoi, apologia acestui om și a vremii pe care, în cea mai mare parte, el a însuflețit-o.

Partea artistică, foarte bogată, a fost susținută, în mare parte, de corul Seminarului Central, care niciodată nu ezită să dea Ligei concursul său prețios; apoi de artiste și artiști ai Teatrului Național -- și anume: D-ra Filoti a recitat cu o artă rară „Mama” de Carmen Sylva și „De demult” de O. Goga. D-na Mihalescu a cântat cu multă dulceață două romanțe. Apoi cunoscuții baritoni Folescu și Coțescu au executat câte două bucăți.

Cel dintâi, care prin școală îndelungată, a câștigat, pentru vocea sa multă siguranță, mla-diere și căldură, a dat publicului în creațiunea sa „Sergentul” (de Candela) momente de adevărată înălțare sufletească. Nu tot atât de bine alese „Groza” și „Stefan Vodă și Codrul,” a fost însă executate fără greș, de d. Costescu.

Monoloagele d-lor Grigorescu și Liciu, dela Teatrul Național, spuse cu o artă neîntrecută, au stârnit însuflețirea și aplauzele publicului întreg din sală.

*

Și societatea „Carpații”, a Românilor ardeleni stabiliți în București, a ținut să serbeze amintirea zilei de 3/15 Maiu 1848. Ca și anii trecuți „Carpații” a sărbătorit amintirea zilei printr'o călătorie, printr'un pelerinagiu.

De rândul acesta ținta călătoriei „Carpaților” a fost mânăstirea Dealului de lângă Târgoviște, fosta capitală a Principatului Munteniei, -- unde se păstrează craniul arhanghelului oștirilor românești, Mihai Viteazul, care a fost răpus mișelește pe câmpia Turzii.

În afară de Ligă și de Societatea „Carpații” revista „Foia noastră”, tipărită sub îngrijirea unor Ardeleni de inimă în mare majoritate, tot membri ai societății „Carpații”, și-a făcut datoria față de cea mai sfântă și a luptelor noastre.

Numărul din urmă al acestei publicații e dedicat în întregime zilei de 3/15 Maiu, reproducând discursuri de-ale fruntașilor mișcării din 1848 și cuprinzând articole și informații cari tind să reinvieze pentru cetitori momentele frumoase ale revoluției. C.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru.

Budapesta, 16 Maiu.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

A prezidat Ludovic Návay.

După verificarea protocolului ședinței trecute se continuă dezbaterile.

Budgetul ministerului de comerț.

Francisc Skiesák, naționalist slovac: Accentuează importanța promovării industriei. În ținuturile muntoase mai cu seamă ar trebui solicitată popularizarea industriei. La stabilimentele industriale existente ar trebui înființate cursuri populare, ca astfel industria să-și câștige popularitate în sânul poporului.

Lud. Lukács, ministru de comerț: Declară, că va înființa cursuri populare îngrijindu-se astfel de educația industrială a tinerimei. Ajutoarele industriale voește să le mijlocească nu prin bănci, ci prin societăți.

Mihail Horváth, kossuthist: La articolul despre asigurarea muncitorilor spune, că casele cercuale nici până azi nu au administrație autonomă și ele în toată privința depind dela centru.

Alexandru Pető, democrat: Accentuează necesitatea autonomiei caselor cercuale, deoarece numai astfel se poate asigura acțiunea binefăcătoare a acestei instituțiuni. Cauza tuturor rețelilor și dorințelor acestora este tractarea mașteră a guvernului.

Președintele: Cum, ați spus prostia? Atrag atențiunea d-lui deputat... (Ilaritate.)

Alexandru Pető: N'am spus, că prostia! (Ilaritate sgomotoasă.) Vorbește despre situația mașteră a minerilor (băieșilor) și spune, că starea minerilor e cu mult mai rea, decât cea a muncitorilor industriași.

Emeric Haydin, guvernamental: Controlul caselor cercuale e foarte blând și acesta mai cu seamă e cauza rețelilor și greșelilor. Accentuează importanța, purtarea egală a sarcinilor. Nu aprobă reînțelegerea autonomiei caselor centrale.

Ne mai anunțându-se alți oratori, președintele închide discuția.

Lud. Lukács, ministru de comerț: Din cauza autonomiei guvernul, așa zicând, e neputincios și se poate amesteca în afacerile interne ale caselor cercuale. Legea trebuie modificată, deoarece vede, că ajutorul nu poate întârzia. (Aprobări). Înființarea spitalului muncitoresc e în curgere, deastădată trebuind a se căuta numai un loc, pe care să se zidească.

Alexandru Gieswein, popular: Reclamă regularea lefurilor impiegatilor dela poșta și telegraf, apoi accentuează necesitatea repausului general de lucru de Duminecă.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

Serbarea de primăvară a Internatului-Orfelinat din Brașov

Înainte cu câțiva ani „Reuniunea femeilor române din Brașov” a avut frumoasa idee de-a aranja cu elevele internatului-orfelinat din loc, o serbare de primăvară, care se repetază de atunci în fiecare an și e așteptată cu drag de publicul românesc. Întrebarea cea mare și grea e însă totdeauna programul, un program, care să atragă și să intereseze -- și'n deosebi atunci, când e vorba de-a alege, sau mai bine zis, de-a căuta piese de teatru potrivite pentru a fi jucate de elevele unui internat -- căci de ales n'avem de unde alege. În câmpul literaturii noastre nu cresc asemenea flori; scriitorii noștri, numai rar de tot se îndeletnicesc cu acest gen de concepțiuni.

Și totuși sunt și acestea niște lipsuri, cari cer să fie acoperite cu multă grijă și dibăcie, împrumutând, atât dela vecin cât și dela străin, spre a nu da anză la nemulțumiri din partea celor ce nu cunosc împrejurările noastre.

La producțiunea teatrală dată de elevele susnumitului internat în ziua de 7 Maiu n. în sala cea mare a Redutei, a mai succes încă odată Comitetului Reuniunii a înlătura aceste neajunsuri, satisfăcând pe deplin așteptările publicului, încât și cei ce s'au lăsat doriți, pot plăti cu păreri de rău neîncrederea ce-au arătat-o față de prestațiunile tinerelor eleve.

Programul a fost alcătuit din trei puncte.

Punctul prim un monolog de d. dr. Horea P. Petrescu, rostit de una din eleve, cuprinzând în sine, pe lângă multe întorsături hazlii și o lecție bună pentru fumuri de dragoste.

Punctul doi: O piesă într'un act: „Millionul”, product al literaturii germane, localizată de d-na Maria Popescu, cu veche-ai pricepere și îndemănare cunoscută nouă deja din alte bucăți traduse de d-sa.

Piesa a făcut efect fiind studiată bine și jucată cu naturaleță atât de proprie vârstei unor copile de școală.

Ultimul punct a fost un basm prelucrat tot din limba germană, de d-na Maria Baiulescu, prezidenta Reuniunii.

Nu cunosc originalul, dar după cum ni-a fost înfățișat pe scenă, însoțit de șese tablouri vii, care de care mai frumos -- am înțeles, că d-na Baiulescu îi dăruise mult din sufletul și din fantazia noastră, din cari -- mulțumită lui D-zeu avem destul. Iar ca să fie basmul basm adevărat, nu puteau lipsi dintr'ânsul nici piticii, pentru cari fetițele internatului fiind totuși prea ră-

sărite, s'a apelat la binevoitorul concurs al copiilor școlii froebeliane, dintre cari -- patru la număr -- s'au achitat de rolurile lor peste toate așteptările, crezând de cuviință a mai face câte o mișcare din cap și din mâni în timpul reprezentării tabloului -- fapt ce-a stârnit mult râs în public.

Încheierea a făcut-o un joc de fluturi și zâne, la nunta Fătfrumosului și-a Bălăioarei din poveste. Am văzut adevărate chipuri de zâne, frumuseți și mlădieri, ușurință și mișcări de fluturi, prinse toate într'un cadru bogat de culori și strălucire.

Și totodată mi-am putut da seamă de truda și de jertfele ce se recer cu astfel de prilejuri, atât din partea celor ce ne-au delectat pe scenă, cât și din partea comitetului conducător și al profesoarelor.

Serbarea s'a sfârșit prin aplause zgomotoase, iar nunta și nuntașii din poveste au fost fotografiați.

Mulțimea s'a risipit ducându-și fiecare impresiile lui. Eu doresc Reuniunii, ca să-și păstreze și pe viitor acest frumos obicei de primăvară.

E. P.

DIN ROMÂNIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Un senzațional proces de calomnie -- Noul local al Academiei -- Rezultatul balotajului dela Severin

Eri s'a început înaintea curții cu juri din Iași, procesul de calomnie intentat de savantul profesor universitar A. C. Cuza d-lui Socor, din cauza injuriorului panflet „O ruină universitară” prin care d. Cuza era acuzat, că ar fi plagiat opera sa principală „Despre poporație”.

Procesul s'a amânat în continuare pe azi, după ce a durat până la ora 1 noaptea.

Atât din rechetul d-lui prim-procuror cât și din pledoariile părții civile reiese, că pamfletul d-lui Socor, din care presa noastră cu tendințe... internaționale și-a făcut armă în potruiva curajului luptător naționalist, este o calomnie și că d. Socor a scris această broșură, ca să se răsbune pe d. Cuza.

Dar din pledoariile părții civile a mai rezultat ceva foarte grav. A rezultat, că această tristă afacere ar fi fost pusă la cale de către Ovrei pentru a se distruge reputația morală a profesorului ieșan și astfel a zădărnici efectul energice sale propagande naționaliste. Dacă lucrările stau în adevăr așa, atunci e foarte trist, că un Român a consimțit să se facă unealtă străinismului.

Din punct de vedere științific, desbaterile de ieri ale acestui proces au stabilit, că d. Cuza n'a plagiat, de oare ce toate pasagiile citate poartă însemnarea, că sunt extrase din cutare sau cutare autor.

Vom ține în curent pe cetitori cu mersul acestui senzațional proces.

*

O veste bună pentru ceice iubesc cultura românească și se entuziasmează de progresele ei: Academia română își va construi un nou local de bibliotecă.

Noul local va costa trei milioane și va trebui să cuprindă: un depozit de cărți pentru un milion de volume; o sală de lucru cu 100 locuri de studii; o sală pentru consultarea revistelor de actualitate; un local special pentru conservarea manuscriselor, documentelor și stampelor; local special pentru cabinetul numismatic.

Noul local se va constitui probabil pe bulevardul cel nou, unde urmează chiar a se cumpăra un loc de la primărie. Instalația va fi din cele mai moderne.

Dacă, totuși, ea va costa numai trei milioane lei, cauza este, că devizul a fost întocmit de d. Dim. Sturdza, secretarul perpetuu al Academiei căruia, se știe, risipa nu-i prea place.

E vorba ca lucrările acesei clădiri să se înceapă în cursul anului 1912 și să se termine până la 1915.

*

La alegerile de balotaj din Severin, în ciuda tuturor prognoșticurilor, au răușit candidații conservatori guvernamentali la ambele locuri.

Bucureșteanul.

Litere — Arte — Științe

POEZIA POPULARĂ.

Foicică bob areu,
Mândro, 'mi știe Dumnezeu
Inima și dorul meu,
Știe-un deal și o vâlcea
Dorul și inima mea.
Dorul meu, afurisit
Codru 'ntreg l-a tălmăcit
Din cântat și pribegit.
Dorul din inima mea
Mi-l știe și pasărea
Și mi-l tremură frunza.
Și mi-l plânge fântâna.
Și mi-l știe lumea 'ntreagă, —
Pentru dorul meu se roagă
Și călugării 'n chilii —
Mândro, numai tu nu-l știi!

* * *

Arză-l focu de bărbat,
C'a venit aseară beat
Și de mine s'a legat.
Eu i-am zis: vedea-te-ași mut,
Că nu ești om priceput,
Cum te-arăți cum lenevești,
De nimica nu 'ngrijești,
N'ai închis ocoalele,
Nici n'ai închis vitele,
Și-un buhai s'a deslegat,
Toate vitele mi-a spart,
Și-au venit lupii în sat
Și pe toate le-a mâncat.

Dela Dunăre în jurul Peninsulei-Balkanice prin Italia la Dunăre

CONSTANTINOPOLUL

Turcii și viața lor religioasă.

Turcii nu sunt de loc încântați când vrei să pătrunzi în lăcașurile lor de rugăciune. Ți se opun, dela primul pas, toate mijloacele de „rezistență“.

Mai întâi o senină nepăsare din partea celui dela ușă. S'ar părea că nu te observă — și nu mai când ești gata să calci pragul i se desleagă limba... Atunci afli că înăuntru e rugăciune ori că trebuie taxă. De obicei taxa cade în fața unui bacșiș. Turcul însă, rămâne rece — și e tot așa de aspru în vorbă când înțelegi să intri în mosche încălțat. Nu admite ignoranță în materia asta. De multeori, și la păpuși își amintește de taxă, iar dacă nu dai, ori înțelegi să intri în ciorapi, ți-i trânteste dinainte bombăniind. Bacșișul nu e un dar, după ei, ci o datorie.

Ținta noastră, poate singura țintă în ce privește moscheele, a fost Sfta Sofie. Dela prima aruncătură de ochi, înțelegi că odată a fost biserică creștină. Atât afară, cât, mai cu seamă, înăuntru, nu găsești proporțiile dela celelalte moschei. Tot ce s'a grămădit pe lângă lăcașul de odinioară, se distinge... Lipsesc unitatea și marele număr de cupole mărunte dimprejur.

De pe un prag mărunț de piatră, mă cobor într'o pereche de papuci uriași, pe cari, printr'un gest nervos, ca și mânia lui, Turcul mi i-a trântit pe rogojină. Fac trei pași și mă opresc... Privirea mi se pierde — și dela o vreme par'că renunță să cuprindă biserica în întregul ei. E o adevărată cetate! Trec pe sub o rețea de sute de candelă, cari abia sunt la înălțimea staturii omeștii mijlocii; apoi pe sub alta, în vreme ce, un Turc îmi arată, sus pe zidul înegrit de vreme, urma albă a mâinei lui Mahomet...

După părerea Turcului, cuceritorul Constantinopolei intrând călare în Sta Sofie, și-a aplicat augusta palmă pe zid — iar, după înălțimea la care se găsește urma, trebuie să conchizi că, nu numai calul, ci sultanul însuși era de-o statură supra-maiestatică. Ceeace e sigur, este că atât sultanul cât și ostașii lui au rămas „uluși“ în fața acestui monument arhitectural. Setea lor de distrugere, furia lor mică, s'a potolit, ca printr'o minune, în fața măreției Stei Sofii — și au utilizat-o.

Ceeace te impresionează îndeosebi și te face să uiți aproape cu totul clădirea, sunt hogii predicatori. Moscheia celor șase minarete, numită și moscheia lui Ahmet, pare-că ține să se întrecă cu a Stei Sofii nu numai în frumusețe și bogăție, ci și în oratorie, în spiritul oratoriei de reclamă a preoților săi. În cine știe ce colț neînsemnat al moscheei, vezi un scaun înalt, de pe care hogea, așezat turcește, ca și la cafenea, gesticulează celor 20—30 credincioși, așezați jos după același stil... Lume, mai mult năcăjită și săracă, stăruie ceasuri întregi împrejurul acestor oratori, al căror număr se ridică, în moscheile însemnate, la 6 și la 7.

Cu toată mărimea moscheilor, glasurile lor pare-că se ceartă, se înăbușă unul pe altul, prin răsunetul lor. E o adevărată întrecere de elocvență — și de dramatism uneori. Hagii temperați rămân cu câte trei ascultători — și... pier. În moscheia celor 6 minarete unul predică pe viață și pe moarte... E adevărat că i-a lăsat aproape singuri pe colegii lui, dintre cari unul predică unui singur ascultător, care suplinește atâta lipsă prin dese aprobări din cap. Biruitorul însă plânge în permanență — și, fiindcă lacrimile lipsesc cu desăvârșire, iar glasul nu poate răzbi până la plâns toți mușchii feții se crispează uneori în chip înspăimântător. Și fiindcă oratorul merge atât de departe pe calea aceasta încât e greu să se mențină sau să facă o retragere pe nesimțite, deodată plesnește coarda, iar hogea se întoarce acasă, silindu-se, se înțelege, să dea impresia omului plâns. Curând după asta, însă, își ia vânt din nou, fiindcă privirile lacome ale auditoriului ignorant și fanatizat nu-i dau pas. Intr'un sân adăpostit al moscheei, un altul predică, ceva mai autoritar, femeilor așezate după aceeași modă națională.

Intri și ești, și nici unul din aceștia nu te vede... E ceasul două Las să se dueleze vocile oratorilor, cari mai stăruie cocoțați în poziția tradițională; es în piața din fața moscheei, unde se păstrează — făcându-ți impresia unor plante străine într'o grădină neîngrijită — tripodul adus de Constantin-cel-Mare din Delphi — și un obelisc cu nelipsitele-i hieroglife adus din Egipt de Teodosiu. În fundul pietii, într'o clădire înegrită de vreme, e muzeul Jenicerilor. Ne mărginim să-i privim ușile zăvorâte, de departe; apoi ne depărțăm cu mult regret, cu gândul la căpitanul „României“ care ne declarase categoric că ne lasă Turciei, dacă nu ne înapoiem la timpul reglementar. Plătim însă odată taxa podului peste Cornul de aur; fără multă bunăvoință și fără chitanță ne încasează; pe semn, ca să nu se facă mâncătorie, stau trei-inși la casă, împrejurul grămezi de plăști și alte monede străine, cari sunt preferate când valoarea lor întrece taxa cuvenită a podului.

...Când pășesc pe punte și întâlnesc chipurile cunoscute ale ofițerilor și mateloților și aud atâta vorbă românească, îmi pare că mă întorc acasă după un drum lung printre străini. Și bine am făcut că am grăbit, fiindcă nu mult trebuia să mai întârziez ca să rămân în adevăr printre străini. Lanțul ancorei, cățărându-se și strecurându-se greoi și leneș prin spărtura rezervată lui, își cântă de mult cântecul, care multe povestește celor rătăcitori pe ape...

Și, deodată, par'că țărnelor prinde a se mișca: la dreapta, la stânga; cei de pe cheiu ne privesc mai cu dinadinsul. Apoi țărnelor fuge o bucată — și, ca un cerc în jurul axei sale, Constantinopolul începe a se învârti în loc, dorind portul și oferind ochilor lacomi priveliștea panoramică a sutelor de cupole ce se mișcă în bătaia potolită a razelor cari țâșnesc din zare. Iar minarete singuratic, ori câte două-trei una după alta, se strecoară prin străzile strâmte și cotite, ca niște fantasmă din povești.

Acum iară e frumos Constantinopolul...

Romulus Cioflec.

De ce e apa albastră?

Fizica ne învață, că apa e fără culoare, fără gust și fără miros, firește, în stare curată. În natură însă nu e așa. Pe tablouri mărele sunt colorate în albastru, sau verziu. De fapt se găsesc în natură nu numai aceste colori, ci și altele. Cetitorii vor gândi mai întâi la reflexul azurului de sus pentru explicarea colorii albastre. Este ceva și din aceasta, dar puțin. Luați însă seama în un bazin de apă cu pardoseală albă, apa apare albastră, deși bazinul se află în un local închis și acoperit, deci nu poate fi vorba de reflexul cerului.

Ne vom apropia de explicare, dacă ne vom aduce aminte din fizică, că colorile nu sunt proprietățile lucrurilor. Toate colorile din lume vin dela razele soarelui. Nu hârtia e albă, dar ea are însușirea, că reflectează toate, sau din toate razele de lumină, ce cad pe ia, iar acestea la o altă dau lumina albă. Nu cerneala e neagră, ci ea are însușirea, că absoarbe toate razele de lumină, de aceea ea apare neagră. Nu sângele e roșu, ci el are însușirea, că absoarbe razele verzi și reflectează pe cele roșii. Nu frunzișul e verde, ci frunzele au însușirea, că ele absorb razele roșii și reflectează pe cele verzi. Razele verzi și roșii la o altă dau culoare albă, de aceea se numesc complementare, tot așa albastru și galbăn. Că lucrurile nu au inelele colorate, apare și din faptul, pentru cugetătorul superficial așa de banal, că lucrurile n'au noaptea nici o culoare și că la lumini diferite și culoarea e alta. De pildă un obiect galbăn la lumina soarelui e alb la lumină de petrol.

Să revenim acum la apă. Apa are însușirea, că lasă să treacă prin ea, cu mai puțină pierdere razele albastre, dar absoarbe în mare parte razele galbene. Dacă razele de lumină trec prin o pătură de apă de cel puțin un metru grosime, pierderea în raze galbene e atât de însemnată, încât lumina ce rămâne, e albastră. Dacă fundul vasului cu apă e alb, atunci lumina se reflectează îndărăt. Ea trece încă o dată prin aceeași pătură de apă, deci pierderea de raze galbene e îndoită.

Iată de ce apa în bazinurile de scaldă, pardosite cu alb, e albastră.

Coloria albastră a Mării Mediterane și a lacurilor din Italia-superioară vine dela particulele de carbonat de calciu, cari reflectând lumina soarelui, ca și pardoseala albă a unui bazin de apă, fac același efect.

De regulă mărele tropice sunt, între împrejurări asemănătoare, mai albastre decât cele nordice, fiind la tropi lumina solară mai bogată în raze albastre, pe când în nordul neguros aceste sufer mai multă pierdere, trecând pieziș prin pătura atmosferică și ceață.

Coloria verde întunecată a unor mări (nordice) vine dela plante de apă și mici animale dela suprafața mărilor (plancton).

I. Corbu.

Cât timp pot răbda animalele setea?

Recordul e firește, al cămilei, dar pentru aceea orice specie de animale, dacă mediul sărac de apă nu-i poate satisface aceasta trebuință în măsură suficientă, se adaptează cu vremea, se dedă și poate suporta lipsa de apă, normal, până la trei zile.

Dr. E. Böse comunică în „Aus d. Natur“, că în ținuturile secetoase din pusturile Americii-nordice, chiar vitele noastre domestice s'au aclimatizat întru atâta, încât se pot îndestuli să bea apă numai odată la trei zile. Să te mai miri, că Țiganul din poveste a încercat să-și aclimatizeze paripul și la foame.

Cărți și reviste.

Mangra, Tisza și „Tribuna“
Un mănunchiu de dovezi adunate din „Tribuna“, (un volum de 126 pagini) de dr. Al. Vaida-Voevod deputat. Prețul 1 cor. — pentru România 1 leu 50 bani. Depozit la librăria A. Mureșanu Brașov.

Pribegii, comedie din viața meseriașilor, în două acte, de I. Nestroy, localizată de Dr. Seb. Stanca, Sibiu, 1910, tip. arhidiecezană. Prețul 50 bani. — În „Biblioteca meseriașilor români“ s'au publicat până acum două piese teatrale: una sub titlul *Nepotul răsfățat*, farsă prelucrată de T. V. Păcățian și alta intitulată *Pribegii*, o comedie acum apărută tot în editura și proprietatea Reuniunii sodalilor români din Sibiu. Amândouă piesele s'au jucat cu deosebit succes în teatrul orășnesc al Sibiului, cu toate că cei ce susțineau rolurile erau diletanți din clasa meseriașilor. În prefață scrisă de dl O. C. Tăslăuanu la piesa *Pribegii*, se arată nobilul scop urmărit de reuniunea meseriașilor și se face totodată o scurtă biografie a scriitorului vienoz Nestroy. Indemnăm pe toți cei ce caută scrieri hazlii populare să-și procure publicațiile tipărite de harnica reuniune a sodalilor noștri sibieni. Broșura se află de vânzare la Reuniunea sodalilor și la librăria arhidiecezană din Sibiu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 Maiu v. 1911.

De-ale noastre.

Un alt epilog al măcelului dela Mărgineni. Ieri, Miercuri, s'a început la tribunalul reg. din Brașov, pertractarea procesului „pentru opunere contra autorităților“ a șase țărani fruntași din comunele Râușor și Ileni (lângă Făgăraș). Adică acești șase țărani au agitat „masele“ din Râușor și din Ileni, chiar acum e anul, în 21 Maiu, ca să zădărnicească turneul electoral al candidatului guvernamental Verner Gyula, să-l huiduie pe acesta și pe suita lui și să-i bată cu pietri, înainte numai cu o oră de ce s'a făcut măcelul sălbatic dela Mărgineni.

Președinte al juriului e d. jude *Császár Béla*, acuzator public procurorul *Knörr*. Pe baza acuzațiilor, frații Români *Samuilă Dâmboiu*, *Cheorghe Boeriu* și *Ilarie Bărdaș* din Râușor; *Ioan Barbu*, *Gheorghe Metea* a lui *Iosif* și *Samuilă Metea* din Ileni.

Apărătorii acuzațiilor, tânărul avocat din Brașov, *dr. Traian Pop*, și *dr. Virgil Pagubă* candidat de avocat în cancelaria lui *dr. Oct. Vasu* din Făgăraș. Apoi 21 martori, ai acuzei și ai apărării, între cari 4 jandarmi, pentru domni, un „oberpădurar“, un jitar de pădure, iar ceilalți țărani.

Pertractarea s'a început la orele 9 și până la 12^{1/2} abia s'a putut asculta 10 martori, apoi s'a amânat ascultarea pe 3 ore d. a. („G. Trans“.)

D. dr. Ștefan Tămășdan medic univ. specialist în arta dentistică, a plecat în străinătate pentru 20 zile, în călătorie de studii.

Convocare. Despărțământul „Gherla“ al asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va ținea *adunarea generală anuală* în 12 Iunie a. c. la 4^{1/2} ore d. a. în *Gherla*, cu următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Alegerea unei comisii pentru verificarea procesului verbal. 3. Raportului comitetului cercual despre activitatea sa. 4. Alegerea unei comisii pentru cenzurarea raportului. 5. Alegerea unei comisii pentru incasarea taxelor și înscrierea de membri noi. 6. Conferință. 7. Raportul comisiilor alese sub Nr. 4 și 5. 8. Alegerea alor 2 delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii. 9. Eventuale propuneri. 10. Închiderea adunării. **Comitetul.**

Curs de muzică pentru învățători. Înțelegând rostul reuniunilor de cântări, la sate, precum și roadele binefăcătoare ce rezultă din activitatea lor, de o parte; iar de altă parte fiind rugat din partea mai multor colegi doritori de bine, subsemnatul m'am decis a deschide un curs de muzică pentru toți acei tovarăși de muncă, cari știu și voesc a aprecia studiul acesta, și au aplicare a se folosi și în praxă. Ce însemnătate are cântul în viața practică, ce influență are asupra poporului dela sate, un cor bine disciplinat, la ce putem conta în caz de lipsă să presteze poporul auzindu-și simțămintele de veselie ori întristare, executate cu mult tact și simț, ar fi și ridicul să amintesc aci, cunoscut fiind aceasta tuturor.

Iar cauzei naționale cât îi putem servi prin înființarea de reuniuni de cântări iarăș e indiscutabil.

Acelora cari doar nu și-au câștigat cunoștință absolut de note și muzică, ori nu se simt destul de destoinici în a înființa coruri, cu toată dragostea de coleg și tovarăș de muncă și idei le stau la dispoziție și prin aceasta le anunț, că voi deschide un curs de note, începând cu 1 Iulie st. n. a. c. și care va dura până în 6 August st. n.

Materialul ce se va preda la acest curs l-am divizat în 3 părți:

- Teorie.
- Deprinderi muzicale.
- Câteva bucăți de cor, pentru deprinderea în diferite tacte, și dibăcie în conducerea corului.

Instrumentul de cari se vor folosi participanții va fi violina, deci fiecare participant va avea să se provadă cu o violină și celea de lipsă la ea.

Taxa de instruire e 20 cor.

Toți acei cari doresc a lua parte la acest curs, sunt rugați a-și anunța subsemnatului participarea cel târziu până în 15 Iunie st. n.

Cu amănunte servește subscrisul și mai de aproape pe orice interesant.

Reteag, (Retteg, Szolnok Doboka várm.) la 8 Maiu 1911.

Gavril Bochiș, înv. român.

Convocare. Despărțământul *Diciosânmărtin* al „Asociațiunii“ pentru literatura română și cultura poporului român, va ținea o prelegere populară în comuna *Cercigul-mare* la 21 Mai n. a. c. la orele 11 a. m. la care invită pe toți doritorii de înaintare a poporului român. — *Diciosânmărtin* la 16 Mai 1811. **Comitetul despărțământului.**

Comisiune parmanentă pentru afacerile de învățământ în comitatul Sibiului s'a constituit, pe baza §. 8 al legii 28, din anul 1876, în o ședință ținută în sala comitatului, sub conducerea vice-comitelui *Fabritius*. Constituirea comisiei s'a făcut în următorul mod: Președinte *Iuliu Bardosy*, insp. reg. în penziune; vicepreședinte: *Iosif Nagy*, paroh și protopop reformat al Sibiului; notar: *H. Krebs*, învățător la școala element. romano-cat. de băieți din Sibiu. Membrii sunt: *Petru Bod*, dir. școlii civ. de fete din Sibiu; *R. Phleps*, dir. școlii ev. din Cristian; *M. Voileanu* și *Lazar Triteanu*, asesori la consistorul gr.-or. din Sibiu; *S. Prokupek*, dir. orfelinatului *Terezian* din Sibiu; *dr. Iosif Capesius*, dir. sem.

ev. din Sibiu și *Romul Simu*, înv. gr.-cat. în penziune. Ședințele comisiei se țin odată pe lună în sala comitatului. Agendele acestei comisii sunt în prima linie de a face propuneri la comitetul administrativ al comitatului Sibiu în toate afacerile școlare.

Domnul Antoniu Mocsonyi de Foeni, fost elev al școlilor românești din Brașov, a dăruit 200 coroane pentru fondul școlar de excursiuni dela gimnaziul românesc din Brașov. Direcțiunea școlilor chitează cu mulțămintă această generoasă donațiune.

Examenul în scris de maturitate la gimnaziul gr. or. rom. din Brașov s'a început Mercuri dimineața cu limba română și va ținea până inclusive Sâmbătă.

Tema ce li-s'a prezentat candidaților spre elaborare a fost: „*Influențe populare în literatura noastră cultă.*“

Din patrie.

Inmormântarea lui Achim. *Bichișciaba*, 17 Maiu. Aproape întreg orașul e îmbrăcat în dolii. Țăranii cu mic cu mare a: venit să-și iele adio dela cadavru fără suflare al șefului lor iubit. E mișcător cum moșnegi îmbătrâniți în cinste cu lacrimi în ochi își ridică nepoții peste capetele mulțimii, ca să vadă mortul celebru. O notă disonantă, în armonia aceasta sombră sunt jandarmii, cari străbat străzile dealungul să împiedece o eventuală răscoală. Sărmanii Slovaci, orfani de șeful lor puternic, trec adânciți în dolii ce le-a cuprins sufletele, fără să-i bage în seamă.

Inmormântarea s'a fixat pe orele 3 p. m. „*Regele țărănilor*“, cum îl numără oligarhii, a avut o înmormântare splendidă cum nu s'a mai văzut pe câmpia ungurească.

Mulțime imensă, aproape 3000 de oameni, îl petrec la groapă pe adoratul conducător al țărănimii de pe bărganul unguresc. Cerul cu splendoarea sa de primăvară, par'că și el contribuie la pompa funebrelă.

Carul funebrel tras de șase cai progresează maiestos, acoperit de cununi de flori, trimise din cele patru unghiuri ale țării. În urma lui merge văduva zdrobită de durere, cu cele două fetițe bălaie, plâpânde ale lui *Achim*.

Un tinăr cu ochii aprinși de ură ațâță la răzbunare pe țărani mai de frunte din comună. E fostul redactor iubit al lui *Achim*: *Kulcsár*. Cei mai bătrâni îl mulcunesc mereu.

— Nu se poate să facem scandal. Ce am și ajunge împotriva a 100 de jandarmi?

El nu se lasă: — „Am să-i jor la mormânt, că vor fi pururea credincioși fostului lor șef și vor răzbuna uciderea ticăloasă a lui“.

Ajuns convoiul la biserică, poporul intră. Biserica, una dintre cele mai puternice și încă-pătoare clădiri din Ungaria, cuprinde abia 1,000, ceilalți au rămas din afară. Predică funebrelă țin păstorii luterani *Gh. Csepreghy* ungurește și *Paul Koren* în limba slovacă. Acest din urmă, prietin intim al regretatului *Achim*, e necruțător și cu multă amărăciune amintește, că Sâmbătă seara l-a vizitat pe *Achim*, care se părea deprimat. Întrebându-l de voie bună, cu duiosie îmi spune, par'că presimți tragedia:

— „Mă simt, ca o lighiană perzecută“.

— Și Duminecă dimineața s'a întâmplat omorul. S'a petrecut asemenea omor groaznic vre-odată? Moartea e naturală și în asemenea cazuri suntem impasibili față de ea. Dar asta nu e o asemenea moarte. Suflete rele au năvălit în camera lui de noapte și l-au omorât. L-au executat în floarea vieții, pe cel mai bun și mai nobil om. Când îl împărțisem cu s. cuminecătură, l-am întrebat: — „Le ierți tuturor, celorce ți-au greșit?“ și el mi-a zis:

— „Tuturor le iert din inimă. Chiar și uci-gașilor cari m'au despărțit de nevastă și copii...“ Vedeți fraților, astfel de om a fost șeful vostru. Urmați-l totdeauna în calea ce v'a arătat-o.

La cimitir a vorbit *dr. Gheorghe Șimonca* storcând lacrimi din ochii auditorilor; apoi *Wil-*

MAGAZIN IEFTIN

MAUTNER R.

Ieftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzetur, canafas (pânză lustruoasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1^{1/2}—7 ore

helm Mezöfi în numele socialdemocraților 48-ști și Coloman Csizsar, ca reprezentant al partidului regnicolar al proprietarilor mici. Câteva momente în urmă, „regele țărănilor“ s'a așezat spre vecinică odihnă în umbra groasă a celor mai frumoși salcâmi din cimitirul orașelului Bichșciaba.

Coriol.

Miniștrii la M. Sa Impăratul. Din Budapesta primim știrea, că azi la orele 8 înainte de amiază Georgi, ministrul austriac al apărării țării a sosit la Gödöllő și la orele 10 a. m. s'a prezentat în audiență la M. Sa Impăratul. După audiență ministrul s'a întors la Viena.

Înainte de amiază s'au mai prezentat în audiență la M. Sa și prim-ministrul contele Khuen-Héderváry și banul croat Tomasich. Contele Khuen a raportat M. Sale despre prezentarea proiectului reformei militare, iar banul Tomasich despre chestii curente din Croația.

Un cuvânt adevărat. „Budapesti Hir-lap“ aduce o parte dintr'un apel adresat de către „Societatea Săcuiască“, mamelor săcuie.

E bine să-l relevăm, că aproape în întregime se referă și la fetele noastre dela țară.

E un păcat vechiu al mamelor săcuie, — constată amintitul ziar — că fetițele, cum ajung vârsta pubertății, din dor de câștig și-le trimit departe în orașele mari, unde fără excepții se depravează.

Împotriva acestui obicei ce tinde la nimicirea etnică a Săcuilor, își ridică glasul societatea culturală din Murăș-Oșorheiu.

Iată câteva spicuri din apelul ce l-au trimis tuturor preoților, învățătorilor și notarilor dela sate, cu scopul de a-l comunica mamelor din Săcuime:

Plata urcată stimulează și nebunește mamele săcuie, dar nu se gândesc, că în schimbul plății mai mari dau ce au fetele lor mai scump: *curățenia* sufletului lor... Zece floreni sunt mai puțin într'un oraș ca București, Budapesta ori Viena, decât zece coroane acasă.

Și în orașele aceste mari, fata nu își însușește lucrurile de cari au trebuință femeile dela țară, din contră uită tot ce a învățat acasă de copilă. Alta e gospodăria, alta viața, alta înțelegerea vieții și purtarea. O lume aparte este viața aceea, în care fetele dela țară nu se perfecționează, ci se strică. E foarte rar cazul, ca o fată ce a gustat viața orașelor mari, să-și împlinească bine chemarea, reîntoarsă la sat. Ea nu va mai fi femeie adevărată și mamă, care să înfrunte cu devotament toate încercările sorței.

Aceea, care nu are în grădină, ci cumpără verdețurile din piață, ouăle din prăvălie, laptele dela lăptărie, prânzul din ospătărie... — nu știe cum trăiește omul sărac dela țară și cu greu se va putea învăța în împrejurările schimbate etc... Lângă asemenea soție nu va fi completă fericirea bărbatului, iar copiii dela astfel de mamă nu vor primi o educație sănătoasă și morală...

...Ar fi bine să ne trezim și noi, că nici cu fetele noastre dela țară nu stăm mult mai bine. Atragem atențiunea tuturor fruntașilor noștri dela sate asupra acestel importante probleme a vieții sociale dela sat.

Târguri de țară se vor ținea în următoarele orașe: *Becicherecul-mare* (comit. Torontal) 18—21 Maiu n. — *Boșca-montană* (comit. Caraș-Severin) 18—20 Maiu n. — *Neoplanta* (comit. Bacica) 20—22 Maiu n.

Dela frați

Ședința consistorialului din România. După cum am anunțat, consistorialul superior bisericesc a ținut ieri a doua ședință.

Prezidează I. P. S. Sa mitropolitul primat. După cum se știe episcopul de Roman n'a asistat la ședință.

Asupra întâmpinării I. P. S. episcopului de Roman, nu se discută nimic într'un cât nici n'a fost încă înregistrate ca primite.

Consistorialul se ocupă de concluziunea raportului comisiunii de petițiuni.

În urmă se ia în discuție desideratele preoților întruniți în conferințe din eparhia sfintei mitropolii.

I. P. S. Sa luând cuvântul arată, că conferințe ar trebui să se ție cât de des și peste tot.

S'a discutat asupra reducerii pedepsei preotului din com. Opești Argeș și consistorialul a opinat pentru reducere.

De asemenea s'a discutat asupra pământurilor bisericilor filiale dela țară.

La finele ședinței s'a emis idea spre a se interveni pentru sporirea salariilor la protopopi.

Ședința s'a ridicat la ora 12 anunțându-se cea viitoare pe Sâmbătă.

După cât suntem informați, guvernul are intenția a închide consistorialul înainte de a veni cu vre-o soluție în chestia conflictului, care a luat caracterul unui scandal bisericesc.

Procesul Sașilor din Transilvania în fața justiției românești. Luni, au avut loc în pretoriul modestei judecătoria de ocol din Brezoiu (Vâlcea) niște debateri juridice din cele mai interesante cu privire la o importantă chestiune referitoare la integritatea teritoriului Statului român, atât de des și de semeț încălcat de vecinii noștri unguri.

Se judecă anume acțiunea posesorie pornită de societatea „Oltul“ din Brezoiu, proprietara muntelui Turnurele în contra societății ungaro-italiene (frații Feltrinelli) din Tâlmăciu în Transilvania, care în cursul iernei 1909—1910 a invadat pe furis în pădurea de pe muntele Turnurele, construind și un drum de fier funicular pentru deschiderea unui pasagiu de expl. atare a pădurilor luate în exploatare dela universitatea săsească, pe prețul de 18 milioane de coroane.

Societatea „Oltul“ era reprezentată prin d-nii advocați P. Missir, I. Saita, D. Alexandrescu, V. Tretinescu și Al. Popa; societatea ungaro-italiană prin d-nii C. Dissescu și Gr. Procopiu, iar Universitatea săsească din Sibiu, care a dat în exploatare acestei societăți între alți munți și muntele Turnurele pretinzându-se ca proprietară a terenului situat pe teritoriul român prin d-nii Take Ionescu și Puricescu.

Advocații societății ungaro-italiene și ai Universității săsești au cerut amânarea procesului și anularea acțiunii societății „Oltul“ ca rău introdusă într'un cât ea nu a fost făcută, conform noii legi a judecătorilor de ocol, la notarul comunei Voineasa pe teritoriul căreia se află situat muntele în litigiu.

Advocații societății „Oltul“ au susținut că deoarece comuna Voineasa cade în raionul ocolului Brezoiu și că prin urmare tot judecătorul din Brezoiu va judeca și la Voineasa, afacerea se poate foarte bine desbata și judeca fără nici un prejudiciu în fața judecătoria din Brezoiu.

După două ore de discuțiuni interesante, la cari a asistat un public numeros, judecătorul de ocol d. G. Băicoianu asistat de stagiarul Vasilovski, a respins cererea de anulare făcută de advocații societății ungaro-italiene și ai Universității săsești, dispunând judecarea din nou a afacerii în comuna Voineasa în ziua de 9 Iunie viitor.

Acest important proces constituia numai o verigă din lanțul de pretențiuni întemeiate pe acte și documente vechi, pe cari le ridică moșnenii români din Vâlcea în contra lăcomiei cotropitoare a Sașilor din Transilvania, și afacerea

se leagă și cu o delicată chestiune de drept internațional și una de un mare și vital interes național, căci privește însăși integritatea de secole consfințită a teritoriului statului român. *I. Rusu Abrudeanu.*

Statuia lui Cuza. În ședința de Marți a consiliului comunal, întrunit la orele 6 seara, primarul Greceanu a făcut istoricul fazelor prin care a trecut chestiunea așezării statuei lui Cuza și a propus ca comuna să-și însușească statuia, decizând așezarea ei pe piața Unirea.

Consiliul a admis cu unanimitate și a decis să se trimită d-lui Ghica-Deleni o adresă de mulțumire pentru munca depusă în realizarea proiectului monumentului.

Conflictul sinodal. Luni deschizându-se sesiunea consistorialului bisericesc, P. S. Sa episcopul de Roman, care fuse chemat să participe la ședință, a trimes o adresă prin care face cunoscut, că în urma zvonului, că guvernul gândește să ia sfatul consistorialului pentru a pune legea sinodală în corcondanță cu dogmele bisericești creștine ortodoxe de Răsărit, dorința P. S. Sale ar fi fost, ca să ia parte la ședințe, totuș nu poate din cauza situației canonice a I. P. S. Sale mitropolitului primat Athanasie, care se sustrage dela casa canonică, în urma acuzațiilor ce i-le-a adus P. S. Sa episcopul de Roman.

P. S. Sa Episcopul declară, că protestează împotriva deciziei ce se va lua sub prezența și în prezența I. P. S. mitropolitului primat, până ce sf. sinod canonic este constituit nu va judeca, sub baza cerințelor bisericești creștine ortodoxe de Răsărit toate procesele pendinte dintre I. P. S. și acuzatorii săi între cari este și P. S. Sa. Până atunci declară nule și de nul efect toate deciziunile consistorialului.

Diverse

Mulțămă. La concertul din Buteni a suprasolvit și d. administrator protopopesic *Iuliu Bodea* 2 cor. — Comitetul aranjator exprimă călduroasă mulțămă numitului domn.

Din străinătate.

Franța în Maroc. Guvernul francez a dat un nou comunicat prin care declară că trupele franceze vor ocupa orașul Fez numai în cazul extrem, și nu vor rămânea acolo decât până când liniștea și siguranța vor fi restabilite și autoritatea sultanului Mulai-Hafid reîntronată.

Ziarul „Le Petit Parisien“ publică un articol, prin care desvoaltă planul de operație al trupelor franceze. Scopul principal al operațiunilor este unirea coloanelor Moinier și Brulard, cari se află în mare marș spre Fez, cu mehalele Mangin și Brémond, cari se află blocate în Fez. Întălnirea trebuie să aibă loc sub zidurile orașului, ca apoi trupele, cu puteri unite, să pornească împotriva rebelilor și să ocupe chiar Fezul.

Spre a atinge acest scop este nevoie pe de o parte ca coloana colonelului Brulard și ariergarda generalului Moinier să-și accelereze marșul, pe de altă parte ca aceste trupe să evite defileurile cari sunt greu de străbătut și asemenea să evite o ciocnire cu triburile răscutate. În acest scop coloanele Brulard și Moinier vor ocoli regiunea muntoasă care se află deacurmezișul drumului între Fez și Knitra, și care își ramifică dealurile înspre nord până la râul Sebu.

După ocuparea orașului Fez o parte din trupele franceze vor pleca la Mekins, spre a supune și acest oraș, care este centrul răscoalei, autorității sultanului.

Trupele franceze algeriene, cari vor ataca pe răsculați dinspre vest, au pornit din tabăra dela Oudja și campează lângă orașul Taurirt. Ele vor trece zilele acestea râul Muluja și vor continua apoi marșul spre Taza și Fez. Distanța între Tauriert și Fez este de 170 de clm.

Ziarului „Liberté“ i se telegrafează din Londra că guvernul englez aprobă într'un totuș măsuri

Prima și cea mai veche
casă de clavire **Franz și Albert Renner**

este a lui

în Timișoara-Iosefin, str. Hunyadi 12.

Mare asortim. de plane,
pianine și harmonii.

Calitatea cea
mai bună.

Prețuri ieftine.

rile Franței în Maroc. Mai mult, primul-ministru Asquit ar fi declarat că dacă Franța n'ar fi intervenit cu armata în Maroc, Anglia ar fi îndemnat-o să facă aceasta, spre a salva viața și averea europenilor de acolo.

În regiunea muntoasă Rif cabili se agită împotriva europenilor: a Spaniolilor și Francezilor. Fostul șef de bandă Raisul agită contra Spaniei și propagă războiul sfânt.

Noul guvernator al Bucovinei. Actualul guvernator al Bucovinei, baronul *Bleyleben*, își va da demisia. Se asigură că în locul lui va fi numit guvernator baronul român *Hurmuzachi*.

Testamentul Ex-Reginei Natalia. Fosta regină a Serbiei, Natalia, a sosit la Paris și va face o cură într'un sanatoriu. Ea și-a făcut testamentul lăsând o mulțime de legate pentru scopuri de binefacere. Aceste legate vor fi împărțite între orașele Belgrad și Biarritz.

Teama Chinezilor de un războiu cu Rusia. Din Manciuria și din provinciile de Nord ale Chinei sosesc mereu știri îngrijitoare despre agitația populației chineze, care este convinsă, că războiul ruso-chinez va izbucni în curând.

Negustorii chinezi refuză să încheie tranșacțiuni comerciale mai importante, de teama războiului.

Foamea în China. „Kölnische Zeitung“ publică azi o depeșă din Peking după care, episcopul Henghausen, legatul apostolic din provincia Shantung, arată că foamea bântue cu furie în acest ținut, secerând populațiunea cu miile. Sunt case, în cari flagelul a stins familii întregi, iar unele cartiere au lugubru aspect de adevărate cimitire.

Mulți nenorociți, spre a-și procura de ale mâncării, își vând proxeneților fetele.

— Pe toată întinderea provinciei au izbucnit tifosul și alte epidemii.

Logodna prințului Alexandru al Serbiei cu o mare ducesă rusă. În cercurile bine informate din Belgrad cu toate desmințirile oficiale, se declară exactă știrea că principele moștenitor Alexandru, îndată după întoarcerea sa dela sărbătorile încoronării din Londra, se va duce la Petersburg, spre a se logodi cu fiica marelui duce Constantin Nicolaevici, unchiul cel mai tânăr al țarului.

Cu prilejul celebrării logodnei, se va duce în capitala Rusiei și regele Petru, împreună cu prințul Gheorghe și principesa Elena. Din toată familia regală numai prințul Arsen Karagheorghievici va rămâne la Belgrad.

Ciocnirea unui vapor cu un bloc de gheață. Din Paris se anunță, că în apropiere de Saint Jeane, corabia cu pânze „Wilhelm Tell“ s'a ciocnit cu un bloc de gheață, căpătând mari avarii. Au putut fi salvate 21 persoane din echipaj; 11 persoane lipsesc.

Temeri de pogromuri la Kiev. Intre Evreii din Kiev, în Rusia, domnește mare panică din cauză că s'a răspândit zvonul că se organizează pogromuri.

Evreii bogați părăsesc în masă orașul.

x Atragem atențiunea On. public asupra inseratului *Frații Burza*, prima prăvălie românească de fierărie și mașini agricole din Arad.

ECONOMICE

Despre tovarășiile pentru procurarea în comun și avantajii lor

După băncile sătești mai lăgite sunt la poporul german tovarășiile pentru procurarea în comun. Însoțirile astea datează de pe la anul 1852. Prima a înființat-o parohul *Groh* în comuna Brombach. Scopul acestor însoțiri era, ca să provadă pe membri (numai pe membri), mai ales cu cele de lipsă la purtarea economiei. Unele și-au lărgit cu timpul sfera de activitate, procurând pe seama membrilor, pe lângă articli economici și articli de traiu, ca zăhar, cafea, carne, slănină etc., precum și de ale îmbrăcămintelor. Negoțul acesta prea complicat s'a dovedit de nepractic pentru atari însoțiri. Pe deoparte fiind mărfurile acestea mărunte mai gingașe și mai greu de îngrijit, pe de altă parte neputându-se exercia controla de lipsă, care e de mare în-

semnătate pentru tot felul de tovarășii, se întâmplau adese mici defraudări și pagube.

Astăzi tovarășiile acestea numite *Landwirtschaftliche Bezugsgenossenschaft*-uri se mărginesc exclusiv la procurarea celor de lipsă la purtarea economiei ca: mașinării, pluguri, grape, sămânțuri, gunoi artificial etc. Procurarea celorlalți articli trebuincioși pentru casă a rămas pe seama *consumurilor sătești*, care deși sunt de asemenea un fel de tovarășii, totuși se deosebesc foarte mult în ce privește tehnica lor de *tovărășille agricole* *).

*) Despre aceasta mai pe larg cu altă ocazie.

Plugarul neamț, care trăind între împrejurări mai bune ca multe alte popoare din Europa, lucru firesc întrece în cultură multe popoare vecine și ca atare și la purtarea economiei, se folosește, și pune în practică deja de multșor rezultatul științelor economice. Posibilitatea aceasta pe lângă cultura și emanciparea sa i-o oferă în primul loc *tovărășiile agricole*, cari sunt foarte lăgite și fără cari în general grăind, micii proprietari dela sate nici nu-i ertat să se gândescă la purtarea unei economii întru toate raționale. Da, pentru că unii articli, ca de pildă plugurile cu vapor, mașinile mai scumpe nu sunt în stare și nu sunt pentru micii proprietari, alți articli ca: sămânțuri mașini mai puțin complicate, gunoi artificial etc. nu-i vorbă și-le pot procura și țărani singuratici, dar țaranul fie el chiar și neamț când e vorbă să se provadă el cu de acestea, apoi mai totdeauna face târg rău, cade pradă agenților cari îi liferează marfă rea și scumpă de îi trece pofta de a purta economie rațională. Altcum merge cumpăraturile atunci când se face prin tovarășie.

Însoțirile prin faptul, că procură cantități mari capătă marfa foarte ieftin și câtă vreme tovarășiiile nu urmăresc câștig mare la sfârșit de an, ceea ce în urma urmelor ar fi tot a acelorași oameni, desfac mărfurile aproape cu prețul de cumpărare.

Așa de pildă aici în Germania 1 zentner de *Superphosphat* dacă-l cumpărăm în mic costă 9 Mărci și 50 de Pfg, pe când cumpărat prin tovarășie în mare îi stă țaranului 1 zentner în 5 M. și 50 Pfg. Tot așa Kainitul dacă și-l comandă țaranul de putere, face 2'20 M. pe când prin tovarășie costă 1.35 M. Tot cu prețuri aproape jumătate să capătă cu ajutorul tovarășiiilor și ceialalți articli de lipsă la economie.

Al doilea avantaj tot așa de însemnat, ca și *ieftinătatea e siguranța*, că marfa ce ni-se servește prin tovarășie e bună, e marfă veritabilă. Lucru evident, că negustorul ori fabricantul altcum grăește și altcum servește pe cel ce cumpără cantități mici și altcum pe cel ce cumpără în mare. Pe țaran, abuzând de nepriceperea lui, îl servește prost, îi dă marfa, care o vrea negustorul. Tovărășia, care făcea cumpărarea prin oameni pricepuți, va fi servită bine, i-se va pune la dispoziție marfa ce își va alege.

Păi da, țaranul sau preste tot cel ce cumpără cantități mici nu e în stare și nici nu i-se poate să trimită la analiză bună vară sămânțurile ori gunoiul artificial, pe când tovarășiiile, cari cumpărau per vagoane totdeauna o pot face și o și fac aceasta. Fabricanții de aci din Germania stau bucuroși de vorbă cu *tovărășiile*, căci acestea nu numai cumpără marfă multă dar sunt și punctuoase când e vorba de plată, în acelaș timp însă au un deosebit respect față de conducătorii tovarășiiilor.

Drept avantaj se poate lua și faptul, că tovarășiiile în *vârtașia statutelor* întru cât numai să poate pretind, ca mărfurile liferate atât de ieftin să fie plătite cu bani gata. Întru cât cutare n'ar putea plăti îndată i-se acoardă credit, dar pe o durată de tot scurtă, bunăoară până la vr'un târg, sau până la cutare cules, ori trierat.

Țința acestei dispoziții statutare e, ca membrii să nu se îndatorească prea tare la cassa însoțirii adunându-li-se conturi peste conturi, ceea ce la ori ce caz ar fi în desavantajul tovarășiei, dar împrejurarea aceasta totodată ar produce în sufletul țaranului un fel de răceală, un fel de înstrăinare față de tovarășie. Așa-i poporul de la fire.

E vesel când îi deschizi credit și opune, că ești om tare de omenie dacă nu-l recerci tot într'una să-și plătească datoria, dar cu atât mai greu îi cade când e silit să plătească după un interval mai lung, când contul e mărișor și când omul nici nu-și mai știe da bine sama, că oare pe ce a făcut atâta datorie.

Aceasta având-o în vedere Raiffeisen părintele înțelept al cooperativelor, a pus mare pond pe aceea, ca ratele de replătire la orice tovarășii, dar mai ales la astfel de tovarășii să fie de o durată cât se poate mai scurtă de cumva țaranul nu poate plăti îndată și cu bani gata.

Având în vedere cele de mai sus, că adevărat prin tovarășii țaranul ajunge la articli economici buni și ieftini, apoi *însemnătatea* cea mai mare a acestor fel de tovarășii de a se căuta în *avântul ce-l dau ele progresului economic*.

În „*Genossenschaft presse*“ din anul trecut cetesc, că în frunțașă comună Alshausen din prov. Braunschweig înainte de a fi fost în comună o atare tovarășie, deși agricultorii cunoșteau foloasele materiilor pentru îngrășarea pământului totuși nu se prea îndemneau să le aplice. Dela înființarea tovarășiei economii întrebunțază an de an tot mai mult acest material. Anul trecut tovarășia din comuna mai sus numită a procurat pe sama membrilor peste 8000 măși metriche Kainit, Superphosphat Chilispeter și alte materii pentru îngrășarea rolului.

„Sămânăturile și câmpiile membrilor tovarășii (scrie acelaș ziar) se pot deosebi din depărtare de a nemembrilor. Iar recolta de pe moșia membrilor, cari prin tovarășie sunt în posibilitate de a-și lucra moșia rațional e aproape îndoită ca a nemembrilor“.

Multe însoțiri de felul acesta sunt în legătură cu ban'a sătească, altele pe lângă procurarea în comun a celor de lipsă la purtarea economiei se ocupă și cu valorizarea în comun a produselor agricole. Fiind vorba de împrejurările noastre, dacă va fi să introducem și noi cooperativa apoi mai acomodată și mai ușor e pentru împrejurările noastre ca însoțirile astea să fie în legătură cu banca populară.

Adrian Oțoiu.

POVESTIRI GLUMETE

În cutare oraș mergea odată un cetățean grăbit și serios. Se vedea, că are de făcut ceva însemnat undeva. Atunci trecu pe lângă el județul orașului, un om curios și despot. După el, servitorul dela judecătorie.

— Unde te duci așa grăbit? întrebă el pe cetățean.

Acesta răspunse domol: „Aspre domnule, asta nici eu singur n'o știu.“

— Dar, mie mi se pare, că d-ta nu umbli numai din trecere de vreme pe strade. Trebuie, că ai undeva vreun lucru însemnat.

— Asta poate fi, adause cetățeanul, dar unde mă duc, într'adevăr nu știu.

Județul se năcăji. Incepu să bănuiască, că omul are de gând să facă ceva lucru rău, ceea ce nu poate spune. Destul, că acum ceru serios, să-i spună, unde se duce, amenințându-l, că nu mai decât îl ia din drum, și-l trimite în pușcărie. Dar n'a putut scoate nimic dela el.

În sfârșit județul porunci, în faptă ca servitorul să aresteze pe omul încăpăținat.

Atunci zise cetățeanul. Acum vezi și d-ta puternice domnule că ți-am spus curatul adevăr. De unde am putut ști cu câteva clipe mai înainte că am să ajung în temniță... și știu și acum sigur, dacă am să ajung în ea?

— Nu, zise acum județul, nu ai să ajungi în temniță. Vorba glumeață a cetățeanului îl făcu să-și revină în sine. Îi păru rău de mânia sa, și lăsă pe om să meargă în pace.

*

— De ce te uiți într'una la mine, doar mă cunoști de undeva?

— Pe d-ta nu, dar cunosc bățul meu cu mânerul de argint...

Moșul.

Redactor responsabil: Atanasie Halmăgian.

În cancelaria subscrierului află imediat aplicare

un scriitor

cu praxă.

Oraștie, la 16 Maiu 1911.

Dr. Romulus Boca.

„IANER“ cremă neunsuroasă.

Cel mai nou product higienic pentru curățirea și înfrumusețarea pelei.

Înlătură petele galbene, bubele pricinuite de înfierbințeli, sgrăbunțe și alte necurătenii de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes.

I teglă I cor.

>IANER< pudră. E non plus ultra pudrei. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos, care acopere încreșturile și e cu totul nestricăcioasă. In culorile: roză, albă și cremă. **I cutie I cor.**

>IANER< săpun. **I bucată 60 fileri.**

>IANER< pastă pentru dinți. **I doză I cor.**

>IANER< apă pentru gură. Bună pentru dinții scorburoși și gingiile burețoși, contra mirosului greu de gură. **I sticlă cor. I-60, jum. sticlă 80 fil.**

>IANER< esență pentru păr. Excelentă pentru înlăturarea mătreței și contra căderii părului. **I sticlă, I cor. 30 fil.**

>IANER< pomadă pentru creșterea părului. — **I teglă 2 coroane.**

>IANER< vâpșeală pentru păr pentru a colora în negru, brunet, ori în blond părul sur și cărunt. Nereușita colorii e eschisă. La comande să se noteze că părul încărunțit în ce culoare să se vâpșească (negru, brunet). **Un carton 4 cor.**

>IANER< apă. care face părul blond. Pentru a vâpși în timp scurt, în băl, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru. **I sticlă 4 cor.**

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafacilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer“ ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare“ a lui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 72.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Brânză săciuască desert

veritabilitate garantată (specialitate).

Brânză

de prima calitate în burduf și vană

oferă fabrica de brânză de oaie din Ardeal

CAROL ALBRECHT

Nagyszeben, Burgergasse 13—15.

Listă de prețuri și modele gratuit și franco.

Wilhelm Wazek

Sibiu — Nagyszeben.

Fabrică de brânză de oaie cu motor electric. **Brânză fină de oaie, delicate, Caseaval, brânză de munte și burdul,**

salamă fină, șuncă, slănină, cârnați expediază **ieftin**

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

În librăria diecezană din Arad află aplicare **un cassar.**

Postul e a se ocupa în 1 Iunie st. n. Salar deocamdată lunar anticipativ **100 cor.** Preferiți sunt cei ce au absolvat vre-o școală comercială eventual cei ce au praxă în afaceri de librărie.

Triumf. Fabrica de bere a domeniului baronesei

ELEK NOPCSA,

s'a travestit radical, s'a sporit cu mașini noi și afară de berile de bun renume produsă pân'aci, de un timp fabrică și bere speciale

malata

care va purta în circulație numele

Diadal bikasör.

Această bere specifică, într'adevăr excelentă a cucerit în scurt timp marele public.

Cu tot respectul

d-na **Nopcsa Elek,** baroneasă,

Ujarad.

Cea mai bună și mai ieftină **salamă,** se poate procura dela

Adolf Rummler

fabrică de salamă

Nagyszeben—Sibiu—Hermannstadt

Schwimmschulgasse.

Recomând în atențiunea binevoitoare a cumpărătorilor de mobilă

prăvălia mea de

mobile artistice

de sub nr-ul 6 din strada Pejsze (casa proprie),

având totdeauna asortiment mare din aranjamentul cel mai modern pentru dormitor, **refector și salon** cu prețuri moderate.

În atelierul meu mare, întreprind orice comandă pe lângă condițiile cele mai avantajoase, după model și cu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
stoler.

Ioan Gabor

meșter-țiglar și acoperitor cu lezepezi de metal eternit.
str. **Demeter 122.**

Primește toate lucrările aparținătoare acestei branșe și le execută punctual, pe lângă cele mai moderate prețuri.

Servește bucuros cu planuri și preliminar de spese.

La librăria diecezană din Arad

se găsesc

propise (corecte)

de examen

cu Cor. **1-20** o sută bucați, plus 20 fileri pentru porto postal; asemenea

carti potrivite pentru premii școlare. ➔

Birou de informații!!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provinciile, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tofelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. ➔ La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 741. III/19.

„ARIEȘANA“

Institut de credit și economii, societate pe acții în
T u r d a

Cheque-Cto 25209. — filială Jara-de-jos. — Telefon 38.

Escomptează cambii simple și ipotecare pe lângă 7—8%
Face împrumuturi pe obl. intabulate și caventate cu 7—8%
Financializază totfelul de întreprinderi economice. Primește
depuneri pe lângă libele și în Cto-curent cu 5%, după cari
darea o plătește institutul. Depunerile se pot face și ridica
ori când fără abdicere, sumele mai mari după starea cassei.

Diracțiunea.

Szeifert János

sculpto

Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Reparaturi se efectuează prompt; comanda din provincie se execută grabnic. — La dorință trimit planuri gratuit. Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

Cu stimă: **Szeifert János.**

Pregătește tot felul de lucrări din acest ram, ca: iconostase, amvoane, aranjamente pentru biserici și saloane, tot felul de sculpturi se efectuează pentru tâmplari.

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula

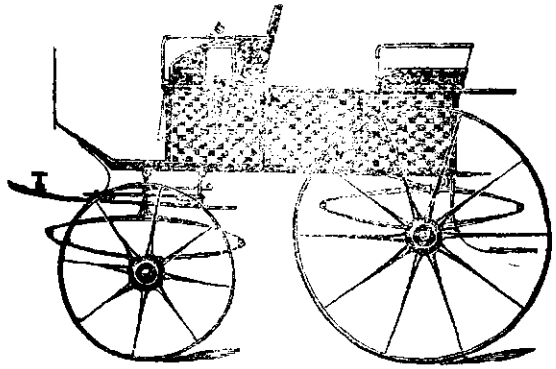
cea mai mare fabrică sudungară de trăsuri

Temesvár-Gyárvaros, Háromkirály-ut 14 (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătește lucruri de fier, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate. Preț curent, gratis și franco.

Tot aici se mai pot căpăta omnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe, „landaner“, cu prețuri moderate.

soane, cară funebre, felurite căruțe, „landaner“, cu prețuri moderate.

Institut nou de văpsit, curățire chimică și spălat cu aburi a albiturilor în Arad.

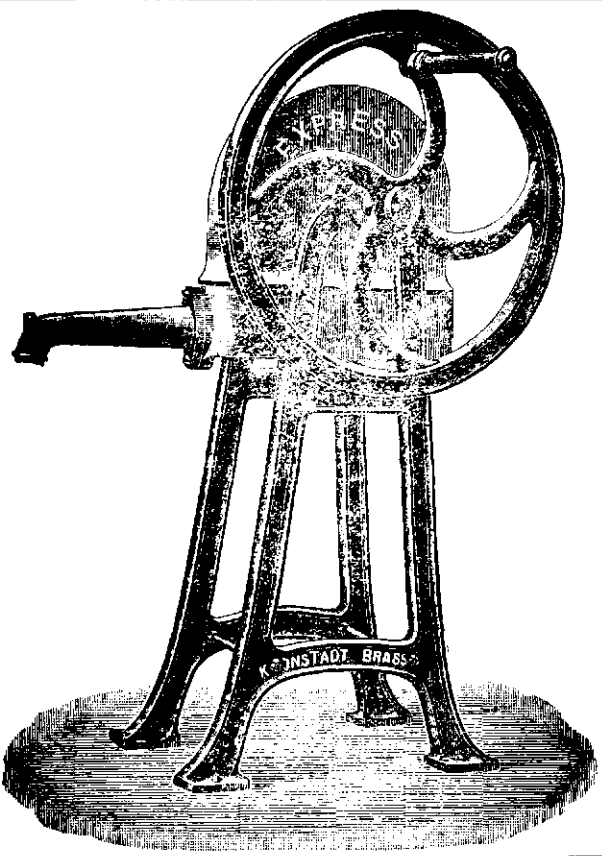
Instiintare. Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Arad, că am înființat în **Arad, strada arhiducelui Iosif nr. 9**, un nou

institut de văpsit, curățire chimică și spălarea albiturilor cu aburi.

aranjat după cele mai moderne cerințe. Praxa câștigată pe acest teren în Capitală și alte orașe mari ale țării, sunt în stare să împlinesc toate condițiile celor mai gingașe pretenziuni. Asigur pe sprijinitori pe lângă serviciul prompt și de prețurile cele mai ieftine. — Rog sprijinul on. Public.

Cu stimă: **EUGENIU JUNCĂN.**

Comande din provincie se execută prompt și conștientos.

Pumpe pentru tren. mânilor și puterei pregătește în toată forma

Iuliu Teutsch

turnătorie de fier, fabrică de mașini și metaluri.

Brașov.

Inginer

Eugen Tilea

Bureau Tehnic

București, Calea-Victoriei 76.

Projectarea și construirea de vile, școli și tot felul de clădiri în stil românesc și modern.

Construcțiuni în beton armat, alimentări cu apă și canalizări de orașe, construcțiuni de magazii de cereale etc.

Nu numai în

A M E R I C A

zac banii pe drumuri, ci și la noi ușor poți ajunge milionar!

Cum se pot câștiga pe ușor 3 și 1/2 milioane?

Cumpărând dela noi o obligațiune de câștig cu premie convertită dela „BANCA HIPOTECARĂ UNGARĂ” și una dela „PESTI HAZAI”!

Acestea sunt cele mai de valoare și cele mai căutate lozuri, fiind garantate din partea visteriei statului. — Ele se vând ca pita caldă. Pentru a înlesni cumpărarea lor fiecăruia, le vindem de prezent ambele pe **36 rate lunare decât 10 coroane.****CELEA MAI MARI ȘANSE DE CÂȘTIG! — 9 TRAGERI ANUAL!**Iată câștigurile principale: **1 milion!****Cor. 500.000, 400.000, 300.000, 2 de 200.000, 100.000, o mulțime de 75.000, 50.000, 40.000, 25.000, 10.000 și nenumărate mai mici.**

Toate câștigurile acestea ajung în fiecare an la sorți în decursul celor 9 trageri, cari sunt în 5 și 25 Februarie, 25 Aprilie, 5 și 25 Iunie, 25 August, 5 și 25 Octomvrie și 25 Decemvrie.

Cu plăcere vindem aceste obligațiuni sau lozuri și numai singuratic: una obligațiune dela Banca hipotecară ungară cu 6 trageri anual pe **33 rate lunare de câte 6 cor.**; una obligațiune dela Pesti Hazai cu 3 trageri anual pe **33 rate lunare de câte 5 cor.**

Cine ne trimite rata primă, adică suma de 10, 6 sau 5 cor. aceluia îndată îi trimitem lista de rate legală, în care se induce seria și numărul lozurilor ce i-s-au vândut, pe baza căruia imediat ia parte la joc. Deja după achitarea ratei prime este îndreptățit cumpărătorul la proximele trageri, iar câștigurile, cu care i-s-ar trage lozurile, sunt în întregime ale lui. De sine se înțelege, că achitând și ratele viitoare regulat în fiecare lună, va juca neîntrerupt un șir lung de ani de zile, putând câștiga cu același loz și de mai multe ori. După 3 ani, când cumpărătorul a ajuns să plătească toate ratele, (cine vrea poate plăti și mai multe rate deodată) va primi dela noi lozurile, respective obligațiunile originale și va juca mai departe, fără ca

se trebuiescă a mai plăti ceva. Până la achitarea tuturor ratelor, obligațiunile originale se păstrează în cassa noastră de fier sub controla statului. Obligațiunile sau lozurile acestea au o valoare permanentă și se pot vinde ori când cu prețul de bursă, sau se pot lombarda, zălogi.

Tot lozul trebuie să se tragă și să câștige necondiționat.

Nime să nu întârzie cu trimiterea ratei prime, pentru a putea lua parte la tragerile din luna viitoare.

Cu zecile, ba chiar cu sutele ne vin comanda în fiecare zi dela sărac și bogat, dela știutor de carte și neștiutor, dela toți aceia, cari doresc a-și ușura greul vieții. *Fiecare poate câștiga milioane.* Nu vă resgândiți mult. **Fiecare să-și încerce norocul!** Nu ști din ce tufă sare iepurele. Grăbiți deci, că tragerile viitoare vor fi în 5 și 25 Iunie.

Comandele se pot face pe cuponul dela mandatul postal (asignațiunea de bani), trimițându-se rata primă, adică suma de 10, 6 sau 5 cor. și scriindu-se adresa corectă și legibilă. Pentru achitarea celorlalte rate, vom trimite stimaților cumpărători ceruri postale, prin cari ceace vor cruța spesele de porto.

Cu deslușiri stăm la dispoziția fiecăruia.**Ustredná banka uc. spol.**

Budapest V., Sas.-u. 24. sz.

::: Singurul institut de asigurare ardelean :::

**„Transsylvania”
Sibiu. Strada Cisnădiei 5. — Edificiile proprii.**

recomandă

::: Asigurări împotriva focului, :::

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc., pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și

::: Asigurări asupra vieții, :::

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat dela asezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții, și cu termen fix, cu plățire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, :::: asigurări pe spese de înmormântare, ::::

Asigurări contra grindinei (de piatră)**Asigurări de accidente corporale,
contra infracției (furt prin spargere),****Asigurări de pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5.003.540,78
Capitale asigurate pe viață achitate		4.834.801,12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119.839,992
	viață	11.020,266
Fonduri de întemelare și de rezervă		2.204.317

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc la serviciul institutului în condiții favorabile.

(59) 3

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.**Ghetele de bărbați și dame
Salamander**cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fl.
esclusiv la mine.**WEINBERGER JÁNOS**
prăvălia de ghete de rangul I-u.Arad, piața Andrassy nr. 20.
Comandele din provincă se execută în aceeași zi

25 (11)

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

☐	☐	moderne mașini și material	☐	☐
☐	☐	privitor la această branșă,	☐	☐

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: decorații pentru cărți bisericești, albumuri pentru fotografi, note și gramatof, panglice la cununi funebreale și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încurajă cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

::: IUSTIN ARDELEAN, compactor :::

ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a executa tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și erogațiuni, invitații pentru petreceri.

La Librăria die- cezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în piele cu cop-
cii, 1 vol. 14·50, toate
volumele Coroane 172.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„TIMIȘIANA“

INSTITUT DE CREDIT și ECONOMII SOCIETATE pe ACȚII

FONDATĂ IN ANUL 1885.

Centrala în **Timișoara-centru**

(Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în:

➔ **Buziaș, Recaș, Ciacova și Delta.** ➔

Telefon Centrala Direcțiunea: Nr. 510.

Contabilitatea: Nr. 1149.

Capital propriu 1,500.000 cor. — Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Filiala Buziaș nr. 10, Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Delta nr. 26.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele. Administrează depuneri cu casele de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse $4\frac{1}{2}\%$ și 5% interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

■ Depuneri până la 10.000 coroane, după starea cassei se plătesc și fără abdicere.

■ Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

■ Dă avans. pe efecte publ. (Lombard).

■ Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

FRATII BURZA

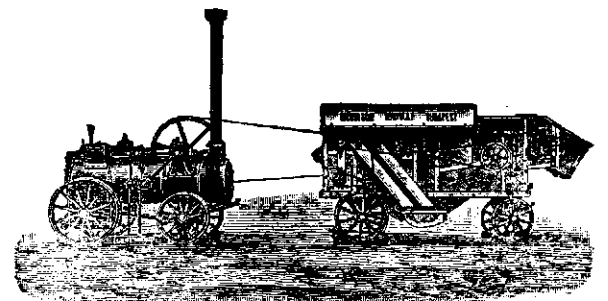
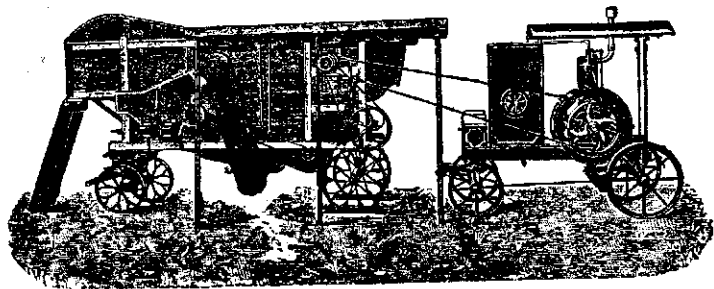
Nr. telefonului 604.

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

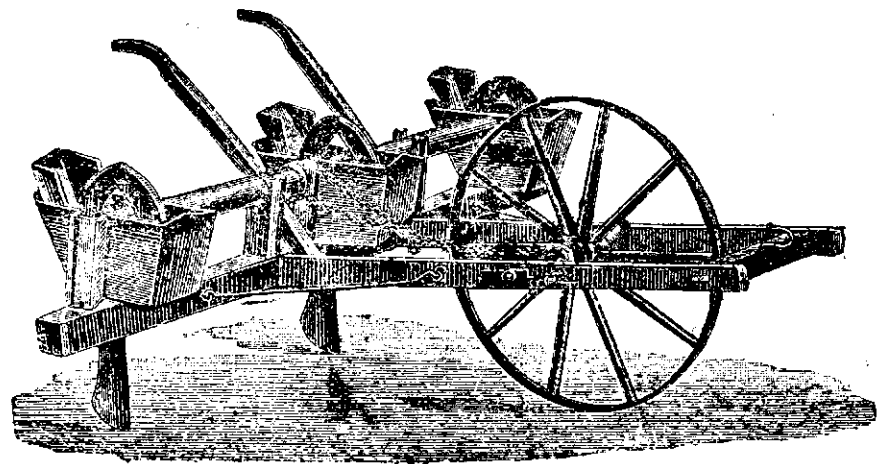
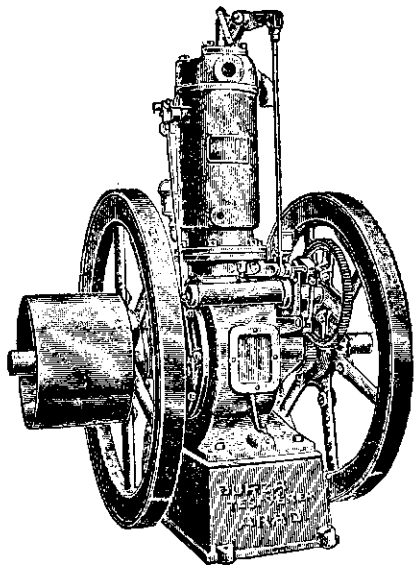
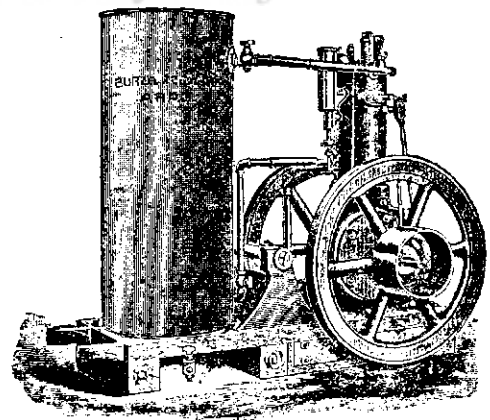
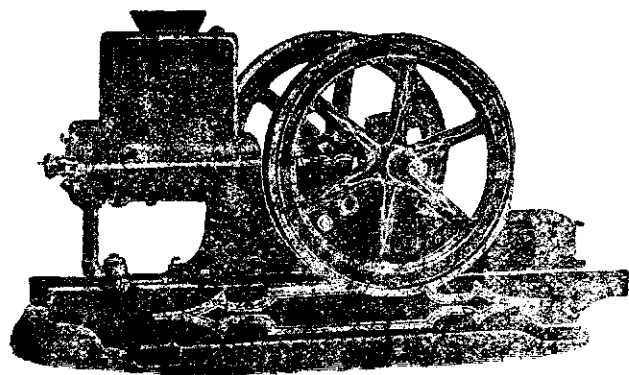
ARAD, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem gratuit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuroși, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.